

Zpráva o činnosti národního korespondenta pro mimořádné události, trestné činy v dopravě, proti životnímu prostředí a pro ochranu kulturních památek za rok 2018

I. Úvod

Pokud jde o personální údaje, JUDr. Adam Bašný nadále je zástupcem národního korespondenta, byla navržena pouze změna zástupce v ENPE (European Network of Prosecutors for the Environment), a to Mgr. Kateřiny Weissové, státní zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Praze. Změna již byla provedena.

Státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 JUDr. Jan Vychyta byl navržen nejvyšším státním zástupcem jako expert na oblast environmentální kriminality (problematika nelegálního obchodování s odpady nebo nelegální produkce a nakládání s nebezpečnými materiály), přičemž tato skutečnost byla sdělena i Generálnímu sekretariátu Rady EU za účelem participace v hodnotících týmech. Hodnotící dotazník byl již zpracováván a v roce 2018 proběhlo i hodnocení (blíže srov. bod VI.).

II. Analytické a statistické údaje

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2017 zmiňovala výslovně poznatky k **trestné činnosti v dopravě a k environmentální kriminalitě**. V podrobnostech srov. tuto zprávu na webovém odkazu <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/2095-zprava-o-innosti-2017>.

Jsou již k dispozici některé statistické údaje za rok 2018, pokud jde o stíhané a obžalované osoby.

Obecně je možno uvést, že podle policejní statistiky počet zjištěných trestných činů poklesl: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>.

Podrobná statistika kriminality za celý rok 2018 však na webové stránce www.pcr.cz není zatím k dispozici, jsou tam pouze údaje za jednotlivé měsíce. Totéž se týká vývoje stavu dopravní nehodovosti v roce 2018. Srov.: <https://aplikace.policie.cz/statistiky-dopravnich-nehod/default.aspx>.

Alespoň dílčí poznatky lze získat na webovém odkazu: <https://www.ctidoma.cz/zpravodajstvi/2018-12-30-kriminalita-rok-co-rok-klesa-ale-vaclav-klaus-tomu-nepomohl-46638>.

III. Poznatky k některým oblastem kriminality spadajícím do působnosti národního korespondenta

1. Mimořádné události

Mimořádné události šetřené Drážní inspekcí jsou uvedeny na webovém odkazu: <http://www.dicr.cz/mimoradne-udalosti-z-roku-2018>. Jsou tam uvedeny i informace o smrtelných nehodách na železničních přejezdech: <http://www.dicr.cz/zeleznicni-prejezdy>.

Na webových stránkách Hasičského záchranného sboru je obsažen následující přehled: <https://www.hzscr.cz/clanek/pozary-v-ceske-republice-tydenni-prehledy-s-vybranymi-pozary-za-rok-2018-od-1-1-2018.aspx>. Obdobně srov. i průběžné čtvrtletní přehledy, zatím jsou za rok 2018 k dispozici velice podrobné údaje za první tři čtvrtletí tohoto roku: <https://www.hzscr.cz/clanek/info-servis-statistiky-prubezne-ctvrtletni-prehledy.aspx>.

Na webovém odkazu: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> je Ročenka Hasičského záchranného sboru za rok 2018.

Pokud jde o mimořádnou událost srovnatelnou - železniční nehodu ve Studénce dne 8. 8. 2008 - srov.: <https://www.novinky.cz/krimi/457134-soud-v-pripadu-tragicke-nehody-ve-studence-zprostil-viny-vsechny-obzalovane.html>. Z podnětu odvolání státního zástupce byl napadený rozsudek zrušen a věc byla vrácena soudu I. stupně k novému projednání a rozhodnutí.

2. Trestné činy v dopravě, zejména silniční

Pokud jde o **trestné činy v dopravě**, údaje za první pololetí roku 2018 lze zjistit na webovém odkazu: https://www.mdcz.cz/getattachment/Statistiky/Silnicni-doprava/Statistiky-k-bodovemu-hodnoceni/Statistiky-bodovanych-ridicu/Statistiky-bodovanych-ridicu-za-rok-2018/Bodovani-ridici_2018-1.pdf.aspx. Jde tu o statistiku bodového hodnocení řidičů, lze však zjistit typové případy porušení povinností řidičů včetně trestných činů, jichž se měli dopustit.

Důvodně bylo možno usuzovat – na základě znalosti trendů z předchozích let i při zohlednění faktu, že výskyt některých trestných činů v silniční dopravě významně závisí na subjektivních faktorech, zejména na počtu akcí a kontrol Policie ČR v daném roce (to se týká např. trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku nebo trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 trestního zákoníku), kdežto výskyt nedbalostních trestných činů v silniční dopravě nelze nikdy dopředu odhadnout. V tomto ohledu srov. tabulku II/7a ze zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2017.

Pro trestné činy spáchané v dopravě bylo v roce 2018 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) 21 147 osob (v roce 2017 17 269 osob, v roce 2016: 19 419 osob), šlo tedy o nárůst tohoto ukazatele oproti roku 2017 o 22,5 % (o rok předtím šlo naopak o pokles o 11,1 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byl podán na 19 498 osob (v roce 2017 na 15 831 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla 92,2 % (v roce 2017 91,7 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky

jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito u 1 484 osob, +143). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2018 proti 81 % (+2,3 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2017 22,4 % podíl na celkové kriminalitě (v roce 2016 se jednalo o podíl 22,9 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčtetnějších trestných činů. V roce 2017 bylo stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení 9 706 osob.

Nadále přetrvává zásadní aplikační problém – **drogy za volantem**.

Nejvyšší státní zástupce, jak bylo uvedeno již v předchozích zprávách, svým dopisem ze dne 21. 9. 2016 sp. zn. 1 SL 714/2015 podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství požádal předsedu Nejvyššího soudu, aby navrhl Nejvyššímu soudu zaujetí stanoviska k nejednotné rozhodovací praxi v oblasti trestné činnosti v dopravě. Nejvyšší státní zastupitelství disponovalo poznatky o nejednotné rozhodovací praxi soudů při řešení trestních věcí, týkajících se trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, jde-li o ovlivnění jinou návykovou látkou než alkohol, zejména pak látkou metamfetamin či Δ 9-THC (delta-9-tetrahydrokanabinol). Nejednotná praxe soudů dle tohoto podnětu spočívala zejména ve zjištěném rozdílném požadavku na rozsah dokazování trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu a dále také ve zjištěném odlišném právním posouzení, za shodného skutkového stavu věci, zda jde o trestný čin ve smyslu § 274 trestního zákoníku či pouze o přešupek ve smyslu § 125c odst. 1 písm. b), event. písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.

V podnětu bylo poukázáno na zjištěné odlišné právní posouzení, za shodného skutkového stavu věci, kdy na jednu stranu bylo jednání posouzeno jako trestný čin ve smyslu § 274 trestního zákoníku a na druhou stranu v jiné věci, v působnosti jiného soudu, byla věc postoupena k projednání přešupku ve smyslu § 125c odst. 1 písm. b), eventuálně písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.

Podstatou podnětu bylo případné zaujetí stanoviska NS ČR, v němž by došlo ke stanovení konkrétní hranice mezi negativním ovlivněním řídicích schopností v důsledku užití jiné návykové látky než alkohol a vyloučením schopnosti řídiče k řízení motorového vozidla.

Jak vyplynulo z následného sdělení předsedy trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2016 sp. zn. Tpjn 54/2016, členové tamějšího evidenčního senátu dospěli k závěru, že zatím není k dispozici dostatek podkladů k přijetí stanoviska k posuzovaným otázkám a že to bude možné až po uzavření a zhodnocení odborné diskuse.

Proto nelze učinit ani jakékoli zobecňující závěry ohledně stanovení konkrétní hranice mezi negativním ovlivněním řídicích schopností v důsledku užití jiné návykové látky než alkoholu a vyloučením schopnosti řídiče k řízení motorového

vozidla. Trestní kolegium Nejvyššího soudu však nadále trvá na dosud publikované judikatuře (viz rozhodnutí pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.), která předpokládá, že se v takových případech zpravidla nebude možno obejít bez odborného vyjádření či přibrání znalce – toxikologa, přičemž jejich zpracovatel podle výsledků odběru krve, popřípadě moči, stanoví druh a množství návykové látky v době řízení motorového vozidla. Na základě poznatků o množství a druhu návykové látky, eventuálně její koncentraci, době, po kterou ji měl pachatel v těle, zjištěných reakcích a jednání pachatele znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení motorového vozidla. To platí i přesto, že Nejvyšší soud v usnesení ze dne 15. 9. 2015 sp. zn. 7 Tdo 979/2015 podpůrně odkazoval na citovaný posudek Psychiatrické nemocnice Bohnice. Toto rozhodnutí nebylo pro pochybnosti o správnosti názorů vyslovených ve znaleckém posudku schváleno k publikaci v trestní části Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. V tomto smyslu předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu informoval i krajské soudy a jejich prostřednictvím i jim podřízené okresní soudy [srov. dopis předsedy trestního kolegia NS ČR ze dne 16. 11. 2016 sp. zn. Tpjn 54/2016].

Dopisem nejvyššího státního zástupce ze dne 15. 5. 2018 sp. zn. 1 SL 714/2015 bylo předsedovi Nejvyššího soudu sděleno, že s ohledem na přetrvávající praxi a rozpory mezi odbornou veřejností, zejména obcí znaleckou, na ovlivnění řidiče motorového vozidla jinou návykovou látkou než alkohol [zejména metamfetaminem a $\Delta 9$ -THC], nejvyšší státní zástupce netrvá na projednání podnětu ze dne 21. 9. 2016, který podal v souladu s § 12 odst. 4 zákona č. 283/1994 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů k zaujetí stanoviska Nejvyššího soudu k nejednotné rozhodovací praxi soudů v této oblasti.

Přesto je stále zcela evidentní rozporná praxe soudů v uvedené oblasti. Např. Krajský soud v Ostravě se pokusil uvedený problém vyřešit vytvořením hranice svou vlastní aplikační praxi ve výši trojnásobku hodnot návykových látek uvedených v nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. V řadě věcí bylo pak podáno dovolání nejvyšším státním zástupcem a z jeho podnětu Nejvyšší soud všechna rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě zrušil a vyslovil právní názor, že takový koncept je neudržitelný, přidržel se přitom své dosavadní judikatury (srov. rozh. č. 23/2011 Sb. rozh. tr.).

K tomu jako výstižný příklad srov. **usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2018 sp. zn. 3 Tdo 475/2018:**

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 1 T 102/2017, byl obviněný M. V. uznán vinným přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil jednáním spočívajícím v tom, že dne 17. 5. 2017 ve 14.00 hodin v obci M. M., okres B., po předchozím vykouření marihuany, řídil osobní motorové vozidlo značky Škoda Felicia, a při kontrole hlídkou Policie ČR bylo testerem DrugWipe 5S zjištěno jeho ovlivnění návykovými látkami typu cannabis a amfetamin, a z následného rozboru tělních tekutin odebraných ve 14.55 hodin vyplynulo, že se v těchto nachází ještě 4,4 ng/ml delta-9-tetrahydrocannabinolu (THC), což je psychoaktivní složka drog vyráběných z konopí, nacházel se tak ve stavu akutního ovlivnění touto drogou a nebyl tak schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, když z objektivního hlediska byly narušeny jeho schopnosti racionálně vnímat realitu, adekvátně reagovat na situace a koordinovat tak své chování.

Proti rozsudku Okresního soudu v Bruntále ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 1 T 102/2017, podal obviněný odvolání, ve kterém namítl, že nesouhlasí se závěrem, že se nacházel ve stavu vylučujícím způsobilost.

O odvolání rozhodl Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 15. 1. 2018, sp. zn. 6 To 457/2017, a to tak, že z podnětu odvolání obviněného M. V. podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a za použití § 222 odst. 2 trestního řádu skutek, kterého se obviněný měl dopustit, kvalifikovaný jako přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku, postoupil Městskému úřadu Rýmařov, neboť by mohl být posouzen jako přestupek.

Odvolací soud uvedl, že okresní soud hodnotil provedené důkazy v rozporu s § 2 odst. 6 trestního řádu, když vycházel toliko z jednoho důkazu, byť znaleckého posudku, přestože znalecký posudek je jen jedním z důkazů, a povinností soudu je vyhodnotit všechny provedené důkazy nejen jednotlivě, ale i v souvislosti s ostatními důkazy. Závěry znaleckého posudku o vyloučení způsobilosti řídit motorové vozidlo nemůže soud přejímat automaticky, neboť se jedná o závěr právní, který musí být v souladu opřen o další provedené důkazy. Pokud z ostatních důkazů vyplývá, že duševní i tělesné schopnosti obviněného byly v podstatě normální, nelze bez pochybností dospět k závěru, že schopnost řídit motorové vozidlo byla u obviněného vyloučena. Podle názoru krajského soudu okresní soud zejména vůbec nevyhodnotil úřední záznam o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky před nebo během jízdy dne 17. 5. 2017, který sepsali zasahující policisté a z něhož vyplynulo, že chování obviněného bylo ovládané. Nebyl vyhodnocen ani protokol o lékařském a toxikologickém vyšetření osoby při podezření z ovlivnění návykovou látkou praktického lékaře MUDr. O. S., který podle krajského soudu vyzněl tak, že obviněný se jevil být v „normálním“ stavu. Okresní soud nevyhodnotil ani skutečnost, že hodnota 2 ng/ml, stanovená nařízením vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády č. 41/2014 Sb.“), je jen spodní hranicí pro přestupek a musí tedy existovat určité rozpětí, ve kterém se řidič pod vlivem návykových látek dopouští přestupku a teprve poté, od určité hodnoty a míry ovlivnění svých schopností, se dopouští trestného činu.

Nejvyšší státní zástupce v podaném dovolání uvedl, že odvolací soud ve věci rozhodl v neveřejném zasedání a bez řádného provedení důkazů, čímž zatížil své rozhodnutí vadou v podobě extrémního rozporu. Neomezil se toliko na zaujetí jiného hmotněprávního názoru, nýbrž zasáhl do hodnocení důkazů ze strany okresního soudu a na tom základě učinil odlišný skutkový závěr týkající se ovlivnění obviněného návykovou látkou. Uvedený extrémní vnitřní rozpor vyplývá z toho, že přehodnotil skutkový závěr okresního soudu, podle kterého se obviněný „nacházel ve stavu akutního ovlivnění drogou a nebyl tak schopen bezpečně řídit motorové vozidlo“ ve prospěch závěru, že „nelze bez pochybností dospět k závěru, že schopnost řídit motorové vozidlo byla u obžalovaného vyloučena“, a to aniž by za účelem tohoto jiného hodnocení důkazů, resp. za účelem zaujetí odlišných skutkových závěrů postupoval v souladu s § 263 odst. 7 trestního řádu, tedy musel by relevantní důkazy znovu provést ve veřejném zasedání. Toto však odvolací soud neučinil. Odvolací soud nemůže postoupit věc podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu na podkladě odlišných skutkových zjištění, která sám zkonstruoval v rozporu s § 263 odst. 7 trestního řádu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 7 Tdo 307/2016).

S ohledem na neprovedení důkazů soudem odvolacím je nutno vycházet ze skutkových zjištění, jež učinil soud nalézací, která ovšem svědčí o vině obviněného. V případech ovlivnění řidiče motorového vozidla jinou návykovou látkou nežli alkoholem je naprosto nezbytné zjišťovat druh a množství této látky tak, aby na tomto podkladě bylo možno zjistit konkrétní míru ovlivnění pachatele tou kterou návykovou látkou. Orgány činné v přípravném trestním řízení přitom postupovaly podle zásad přijatých judikaturou Nejvyššího soudu (viz zejména rozhodnutí ve věci sp. zn. 8 Tdo 449/2010, publikované pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.). Ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, Doc. RNDr. P. O., CSc., z Ústavu soudního lékařství Fakultní nemocnice v Olomouci, vyplývá, že je důvodné předpokládat, že koncentrace THC v krevním vzorku řidiče M. V. dne 17. 5. 2017 ve 14.00 hodin se mohla pohybovat v hodnotách vyšších než 4,4 ng/ml.

Příbraný znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, MUDr. M. K. následně na základě znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, konstatoval, že obviněný byl v době řízení motorového vozidla ve stavu akutního ovlivnění THC, a byť nedošlo k závažnějšímu ovlivnění pohybové koordinace, nebyly přítomny kvalitativní poruchy myšlení, vědomí či vnímání, byly

z objektivního hlediska narušeny schopnosti racionálně vnímat realitu, adekvátně reagovat na situace a koordinovat tak své chování, řidič tak nebyl způsobilý k bezpečnému řízení motorových vozidel, k tomu potřebné schopnosti byly vyloučeny. Zhoršená schopnost řídit se projeví zejména v kritických situacích, kdy jsou rychlé a přesné reakce nejpotřebnější. Z ustálené praxe nelze dovodit skutečnost použití jakéhokoliv násobku hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb. jako případnou hranici mezi možným posouzením jednání jako přestupku, či již jako trestného činu. Nelze se proto ztotožnit s konstatováním odvolacího soudu o tom, že by se u přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky „muselo jednat minimálně o trojnásobek hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb.“.

Dále nejvyšší státní zástupce poukazuje na to, že znalecký posudek jako každý jiný důkaz podléhá hodnotícímu procesu podle § 2 odst. 6 trestního řádu, a jestliže soud nabude pochybnosti o správnosti znaleckých závěrů, neopravňuje ho taková skutková pochybnost v odborných otázkách, aby ji sám řešil. Za takové situace byl namísto postup podle ustanovení § 109 až 110 trestního řádu, tj. vyžádání vysvětlení od znalce a v případě, že tento postup nepovede k výsledku, přibrání jiného znalce, přičemž ve výjimečných a zvláště obtížných případech může jít dokonce o vyžádání posudku ústavního.

S ohledem na vadný postup krajského soudu při zjišťování skutkového stavu věci je zřejmé, že jím konstatované pochybnosti ve skutkových zjištěních neodstranil za pomoci zákonem předepsaného způsobu doplnění dokazování, opatřené důkazy řádně neprovedl, a navíc řádně neprovedené důkazy vyhodnotil zjevně v rozporu se zásadami formální logiky a následně chybně uzavřel, že jednání obviněného není trestným činem. Současně nebyla respektována ani stávající rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvedl, že přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Pro stav vylučující způsobilost neexistuje žádná konkrétní definice, neboť různé návykové látky působí na člověka odlišně a rozdílně ho ovlivňují se zřetelem k provozované činnosti, a proto je nutné v každém jednotlivém případě zkoumat, jakou měrou byla požitou návykovou látkou ovlivněna schopnost vykonávat pachatelem provozovanou činnost. K naplnění znaků tohoto trestného činu se nevyžaduje takový stav, kdy pachatel upadá do bezvědomí nebo není schopen komunikace, ale postačí takové ovlivnění fyzických a psychických schopností návykovou látkou, které vylučuje způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při které by mohl být ohrožen život nebo zdraví lidí nebo způsobena značná škoda na majetku. Stav vylučující způsobilost je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat (srov. k tomu R 54/1968 a R 23/2011). Při posuzování této otázky je nutno přihlížet zejména k tomu, jaké zaměstnání nebo činnost pachatel pod vlivem návykové látky vykonával.

Je zcela nepochybné, že obviněný řídil motorové vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, a to látek typu cannabis a amfetamin, kdy z následného rozboru tělních tekutin vyplynulo, že se v těchto nachází ještě 4,4 ng/ml delta-9-tetrahydrocannabinolu (THC), což je psychoaktivní složka drog vyráběných z konopí, kteréžto jsou zařazeny mezi psychotropní látky v příloze 5 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 167/1998 Sb.“), podle seznamu II. Úmluvy o psychotropních látkách.

Vzhledem k tomu, že zákon ani žádný jiný právní předpis nestanoví, jaké množství návykových látek jiných než alkohol, na něž dopadá ustanovení § 274 trestního zákoníku, zakládá u řidiče motorového vozidla stav vylučující jeho způsobilost motorové vozidlo řídit, je nezbytné při zjištění, že pachatel motorové vozidlo řídil pod vlivem některé z jiných návykových látek, v každém jednotlivém případě všechny rozhodné skutečnosti, na něž je nutné brát zřetel, zkoumat a posuzovat na základě výsledků dokazování provedeného v konkrétní věci. Nejvyšší soud stanovil v rozhodnutí č. 23/2011 Sb. rozh. tr., že pokud pachatel řídil motorové vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, musí být zjištěno nejen, o jakou návykovou látku a jaké její množství se jedná, ale též míra ovlivnění řidiče touto látkou. Pouhé zjištění, že řidič motorového vozidla byl v době řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, samo o sobě nepostačuje pro závěr, že v důsledku toho byl ve stavu vylučujícím způsobilost k výkonu této činnosti dosahujícím nebezpečnosti trestného činu podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku. Nelze-li stanovit druh, množství a míru ovlivnění takovou návykovou látkou v době

řízení motorového vozidla jinak (k tomu např. rozhodnutí č. 26/2008 Sb. rozh. tr.), zpravidla se nebude možno obejít bez odborného vyjádření či přibrání znalce toxikologa, přičemž jejich zpracovatelé podle výsledků odběru krve, popř. moči, stanoví druh a množství návykové látky v době řízení motorového vozidla. Na základě poznatků o množství a druhu návykové látky, eventuálně její koncentraci, době, po kterou ji měl pachatel v těle, zjištěných reakcích a jednání pachatele znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení (srov. rozhodnutí č. 60/2001 nebo č. 23/2011 Sb. rozh. tr.).

Podle této judikatury je zřejmé, že pro stanovení „jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení“, je to znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, kdo učiní takový závěr, na jehož podkladě soud stanoví, zda jde o stav vylučující způsobilost vykonávat činnost, při které by obviněný mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Bez náležitého zjištění a objasnění všech těchto skutečností jak jednotlivě, tak v jejich souhrnu nelze přesvědčivě uzavřít, zda obviněný naplnil znaky trestného činu podle § 274 trestního zákoníku, anebo méně závažného jednání srovnatelného s přestupkem. V každém konkrétním případě je to právě množství drogy a jeho dopad v podobě ovlivnění psychiky obviněného, který činí hranici mezi přestupkem a přečinem, neboť zejména přestupek podle tehdy platného § 30 písm. ch) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, předpokládá „stav vylučující způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky“. Uvedený znak je tedy shodný se znakem přečinu podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku, a proto je v případech, kde jde o menší množství návykové látky, nutné zjišťovat míru, v jaké byla vyloučena způsobilost pachatele vykonávat konkrétní činnost. Právě pro stanovení této hranice u návykových látek, kde nebyly doposud určeny žádné hraniční hodnoty ani obecným právním předpisem ani žádným jiným objektivním způsobem (jako je tomu např. u ovlivnění alkoholickými nápoji), je potřeba vždy takové ovlivnění pachatele zkoumat podle konkrétních podmínek projednávaného trestného činu. Odpověď na otázku, jak byl v konkrétním případě řidič motorového vozidla ovlivněn, mohou stanovit jedině znalci psychiatři, jejichž závěry jsou obzvláště nezbytné v neurčitých nebo hraničních případech, ve kterých je sice ovlivnění návykovou látkou patrné, leč její množství vykazuje pochybnosti o tom, zda jde o stav vylučující způsobilost a schopnost řídit motorové vozidlo jen v míře přestupku nebo trestného činu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 8 Tdo 358/2015).

V projednávané věci byl vypracován znalecký posudek znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, a to Doc. RNDr. P. O., CSc., z Ústavu soudního lékařství Fakultní nemocnice v Olomouci. Znalec v závěru posudku konstatuje, že chemickým toxikologickým vyšetřením byla v krevním vzorku obviněného prokázána přítomnost delta-9-tetrahydrocannabinolu (OPL) v koncentraci 4,4 ng/ml a kyseliny delta-9-tetrahydrocannabinolkarboxylové v koncentraci 63,0 ng/ml, vzhledem k časovému odstupu odběru krve od doby řízení motorového vozidla (cca 55 minut) a farmakokinetickým vlastnostem THC, resp. THC-COOH, je důvodné předpokládat, že koncentrace THC v krevním vzorku řidiče M. V. dne 17. 5. 2017 ve 14.00 hodin se mohla pohybovat v hodnotách vyšších než 4,4 ng/ml. Na základě tohoto znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, byl dále přibrán znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a to MUDr. M. K., který podle zjištěného množství látky, její koncentrace a doby, po kterou měl řidič předmětnou látku v těle, reakcí, které byly jinými důkazy zjištěny, jimiž se jednání řidiče projevovalo, konstatoval, že obviněný byl v době řízení motorového vozidla ve stavu akutního ovlivnění THC, nedošlo sice k závažnějšímu ovlivnění pohybové koordinace, nebyly přítomny kvalitativní poruchy myšlení, vědomí či vnímání, ale byly z objektivního hlediska narušeny schopnosti racionálně vnímat realitu, adekvátně reagovat na situace a koordinovat tak své chování, tedy, že řidič nebyl způsobilý k bezpečnému řízení motorových vozidel, k tomu potřebné schopnosti byly vyloučeny.

Znalec ve svém posudku dále rozebral vliv cannabinoidů ve vztahu k řízení motorových vozidel a konstatoval, že platí, že užívání konopí vede k řadě psychických i tělesných efektů, THC je svými účinky řazeno k halucinogenním látkám, při kouření je účinek mnohem kratší a není tak halucinogenní, jako při zkonsumování potravin připravených z této rostliny nebo z hašiše. THC má v mozkové tkáni své vlastní receptory, které zprostředkovávají jeho účinek. Stav po intoxikaci je charakterizován mnoha různými, často protichůdnými symptomy, jsou to snížení tělesné teploty, zvýšení tepové frekvence, euforie, objevují se sklony k dotváření vnímaných neurčitých tvarů na smysluplné obrazy pomocí fantazie, někdy přecházejí až v iluze, bohaté a barevné halucinace zrakové, chuťové i tělové.

Z uvedených posudků tedy jednoznačně vyplynulo, že obviněný M. V. se v době řízení motorového vozidla při zjištěné koncentraci cannabis a amfetaminu v krevním séru nacházel ve stavu akutního

ovlivnění těmito látkami, kdy nebyl způsobilý k bezpečnému řízení motorového vozidla. Z objektivního hlediska však u obviněného došlo k narušení schopnosti racionálně vnímat realitu, adekvátně reagovat na situaci a koordinovat tak své jednání. Nalézací soud předmětný znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, jako důkaz v řízení před soudem provedl, přičemž dále vycházel z výsledku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a písemných materiálů, zejména pak z úředního záznamu o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky. V odůvodnění svého rozhodnutí pak konstatoval, že za tohoto stavu bylo prokázáno, že „obžalovaný M. V. vykonával ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, činnost, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Tímto jednáním naplnil pak jak po objektivní, tak po subjektivní stránce všechny zákonné znaky skutkové podstaty přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku“.

Odvolací soud se se závěry nalézacího soudu neztotožnil. Nalézacímu soudu vytkl, že vycházel toliko ze znaleckého posudku, přičemž obsah zejména písemných materiálů vyhodnotil odlišně od soudu nalézacího, resp. měl za to, že nalézací soud tyto nevyhodnotil dostatečně. Odvolací soud rovněž uvedl, že „podstatou trestní odpovědnosti za trestný čin je skutečnost, že škodlivost protiprávního jednání musí být podstatnější a závažnější než u přestupku, což při hladině THC v krvi, která jen mírně převyšuje stanovenou dolní hranici hladiny návykové látky pro přestupek, nelze dovodit. Podle závěrů krajského soudu by se muselo jednat minimálně o trojnásobek hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb., což v daném případě nebylo splněno“.

Se závěry odvolacího soudu se Nejvyšší soud neztotožňuje, a to ze dvou důvodů.

V první řadě je třeba dát za pravdu námitkám nejvyššího státního zástupce, že odvolací soud svým postupem, kdy ve věci rozhodl v neveřejném zasedání a bez řádného provedení důkazů, zatížil své rozhodnutí vadou v podobě extrémního rozporu. Krajský soud rozhodl o věci v neveřejném zasedání, ačkoliv podle § 263 odst. 7 trestního řádu platí, že z hlediska změny nebo doplnění skutkových zjištění odvolací soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem; tyto důkazy hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení. Odvolací soud je vázán hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně s výjimkou těch důkazů, které odvolací soud sám ve veřejném zasedání znovu provedl.

Odvolací soud na str. 3 uvádí, že „jestliže se jedná o právní hodnocení skutkových zjištění okresního soudu, která byla správně objasněna, krajský soud žádné vlastní dokazování neprováděl“, přičemž sám ve věci rozhodl tak, že věc postoupil příslušnému obecnímu úřadu k posouzení věci jako možného přestupku. Tento postup odůvodnil tím, že „okresní soud hodnotil provedené důkazy v rozporu s § 2 odst. 6 trestního řádu, když vycházel toliko z jednoho důkazu, byť znaleckého posudku, přestože znalecký posudek je jen jedním z důkazů, a povinností soudu je vyhodnotit všechny provedené důkazy nejen jednotlivě, ale i v souvislosti s ostatními důkazy. ... Pokud z ostatních důkazů vyplývá, že duševní i tělesné schopnosti obžalovaného byly v podstatě normální, nelze bez pochybností dospět k závěru, že schopnost řídit motorové vozidlo byla u obžalovaného vyloučena“.

Uvedené závěry jsou ve zjevném rozporu. Odvolací soud v podstatě učinil odlišný skutkový závěr týkající se ovlivnění obviněného návykovou látkou, resp. vyhodnotil provedené důkazy jinak, tedy s jiným skutkovým závěrem než nalézací soud. Zatímco nalézací soud po provedení dokazování dospěl k závěru, že obviněný byl návykovou látkou ovlivněn do té míry, že nebyl schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, podle odvolacího soudu to s jistotou prokázáno nebylo. Aniž by provedl vlastní dokazování v souladu s ustanovením § 263 odst. 7 trestního řádu, což by jej opravňovalo ke konstataci, že ve věci nebyla skutková zjištění dostatečně prokázána, konstatoval zcela odlišná skutková zjištění. Rozsah provedení dokazování soudem nalézacím přitom shledal dostačujícím, jak uvedl na str. 2 napadeného usnesení („v řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, neshledal soud žádnou vadu, neboť dokazování bylo provedeno v přiměřeném rozsahu v souladu s § 2 odst. 5 trestního řádu“). V podstatě došlo k tomu, že odvolací soud provedl vlastní hodnocení důkazů, a na jeho podkladě dospěl k opačným skutkovým zjištěním, nicméně odvolací soud nemůže postoupit věc podle § 257 odst. 1 písm. b) trestního řádu na podkladě odlišných skutkových zjištění, která sám zkonstruoval v rozporu s § 263 odst. 7 trestního řádu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 7 Tdo 307/2016).

Lze vyslovit souhlas s tím, že pochybnost o správnosti znaleckých závěrů, neopravňuje soud k tomu, aby předmětnou odbornou otázku sám řešil. Pokud měl odvolací soud pochybnost o překročení limitní hodnoty THC v krvi obviněného, bylo na místě postupovat podle § 109 až 110 trestního řádu, tedy vyžádat si vysvětlení od znalce, přibrat jiného znalce, případně si vyžádat posudek specializovaného ústavu (což se v předmětné věci jeví jako zcela nadbytečné).

Vedle vad stran procesní stránky věci, odvolací soud rovněž pochybil v samotném právním posouzení věci. V této části lze odkázat na shora uvedené závěry nalézacího soudu, s nimiž se dovolací soud ztotožňuje. Jak uvedeno výše, okolnosti, na které odvolací soud poukázal, nebyly způsobilé výše konstatované znalecké závěry zpochybnit.

Odvolací soud rovněž konstatoval, že obviněného hladina THC v krvi jen mírně převyšovala stanovenou dolní hranici hladiny návykové látky pro přestupek, jak je stanovena nařízením vlády č. 41/2014 Sb. Pro delta-9-tetrahydrocannabinol neboli THC je však stanovena hranice 2 ng/ml, přičemž obviněný měl podle provedeného dokazování v krvi hladinu 4,4 ng/ml, což je více než dvojnásobné množství (120 %). Nelze proto uvedený údaj hodnotit jako zanedbatelný. Pokud pak odvolací soud uvedl, že **by se „muselo jednat minimálně o trojnásobek hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb.“**, postrádá takový závěr jakoukoli oporu v ustálené praxi či judikatuře, resp. odvolací soud uvedené úvahy argumentačně nijak nerozvedl.

V novém řízení, aniž by dovolací soud předvídal výsledek řízení, bude odvolací soud povinen se v intencích zrušujícího rozhodnutí předmětnou věcí znovu zabývat a postupovat přitom v souladu s právním názorem, který k projednávaným právním otázkám zaujal Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 trestního řádu). Je třeba se znovu zabývat obsahem opatřeného znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, vypracovaného MUDr. M. K., a důsledněji se vypořádat s tam obsaženými závěry. Uvedené je však možné pouze za předpokladu, že znalecký posudek bude proveden jako důkaz ve veřejném zasedání, případně bude rovněž předvolán jmenovaný znalec, aby jasně a srozumitelně vysvětlil v něm obsažené závěry (§ 109 trestního řádu), a to zejména tvrzení o stavu akutního ovlivnění obviněného návykovou látkou v době řízení motorového vozidla a stavu jeho schopností potřebných k bezpečnému ovládnutí motorového vozidla. Je třeba připomenout, že znalec ke svým závěrům dospěl, aniž by obviněného osobně vyšetřil. Své závěry předestřel pouze na základě obsahu trestního spisu, bez podrobnější znalosti osoby obviněného, tedy především jeho psychických dispozic a zejména pak i intenzity jeho návyku na dané látky. Pouze tehdy, tj. poté co důkazy budou v dostatečném rozsahu a způsobem zákonem upraveným provedeny, lze oprávněně dospět k závěru, jenž soud ve věci posuzované bez provedení důkazů dovedl, tj. že aktuální stav ovlivnění obviněného návykovými látkami v době činu skutečně neodůvodňuje závěr, že motorové vozidlo řídil ve stavu vylučujícím způsobilost ve smyslu zákonného znaku přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku.

Pokud jde o další rozhodnutí Nejvyššího soudu vztahující se k uvedené problematice, srov. bod IV. 2. níže.

Nejvyšší státní zastupitelství aktuálně připravuje **návrh pokynu obecné povahy, o stanovení limitních hodnot jiných návykových látek než alkohol, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost (věc sp. zn. 1 SL 732/2018).**

3. Environmentální kriminalita

Pokud jde o oblast environmentální kriminality, lze rovněž odkázat na poznatky zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2017.

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). Tab. II/9a zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). Přitom statistické údaje za rok 2017 (v porovnání s delším časovým horizontem, tzn. obdobím od roku 2004 či alespoň 2008) svědčily o tom, že počty stíhaných i obžalovaných osob pro tyto trestné činy nepřetržitě klesají. V roce 2017 bylo pro trestné činy podle § 293 až § 301 trestního zákoníku stíháno 8 a obžalováno 7 osob, z toho většina pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku. V roce 2018 se tento trend zastavil a stíháno bylo 13 osob, obžalováno 8 osob, a to všechny pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku

NSZ v roce 2017 zpracovalo písemný materiál „Poznatky k trestné činnosti spojené s nakládáním s odpady a nebezpečnými látkami“ (4 NZN 707/2017), pro účely zpracování dotazníku GENVAL z uvedené oblasti kriminality. Písemný materiál mapuje výskyt těchto trestních věcí na území ČR. Ukazuje se velmi nízký výskyt těchto případů, který za období 3–5 let jen nevýrazně přesáhl 10 věcí.

Oblast tzv. „Wild Life Crime“ tvoří druhou skupinu zásahů do životního prostředí postižitelných prostředky trestního práva, ovšem ani zde se nejedná v ČR o vysoký výskyt případů, a to i oproti sousedním zemím. Je to dáno vnitrozemskou polohou ČR a tím, že jde jen o tranzitní zemi. I na Letišti Václava Havla v Praze došlo k zadržení pašeráků chráněných živočichů i rostlin, jde však o případy zcela ojedinělé.

Pokud jde o trestný čin týrání zvířat (§ 302 trestního zákoníku) v roce 2018 bylo stíháno pro uvedený trestný čin 43 osob (+18), 41 osob obžalováno (+18), zkrácené přípravné řízení bylo konáno a návrh na potrestání byl podán na 11, resp. 9 osob (+2, resp. 0).

Lze vycházet z plně odůvodněného názoru, že stav kriminality v této oblasti je stále prakticky stejný jako v předchozích letech. Lze však důvodně předpokládat – vysokou latenci, a to jak v oblasti nakládání s odpady a nebezpečnými výrobky, tak v oblasti označované „Wild Life Crime“.

Nově však je možno zaznamenat trend, kdy se objevují závažné případy neoprávněného nakládání se zvířaty. V tomto ohledu srov. případ, který se vyskytl u Okresního státního zastupitelství v České Lípě:

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/praha-tygr-nelegalni-zabijeni-celni-sprava-policie.A180717_154101_praha-zpravy_nuc.

Lze důvodně očekávat výskyt obdobných případů v budoucnu [srov. i bod VI. níže].

Ministerstvo životního prostředí připravuje novelizaci příslušných právních předpisů, zejména zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Ohledně legislativních návrhů probíhá vnitřoresortní připomínkové řízení.

V Poslanecké sněmovně je tisk 214/0 týkající se poslaneckého návrhu novely trestního zákoníku a dalších zákonů.

Blíže srov. webový odkaz: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=214>.

Návrh předpokládá zakotvení nové skutkové podstaty trestného činu „Chov zvířat v nevhodných podmínkách“ (§ 302a trestního zákoníku), nový druh trestu „Zákaz držení a chovu zvířat“ (i právnické osobě) v § 77a trestního zákoníku a v § 20a zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, dále zvýšení sazeb u dotčených trestných činů většinou na dvojnásobek (v § 302 až 307 trestního zákoníku). V § 337 odst. 1 trestního zákoníku by bylo za písmeno e) vloženo nové písmeno f), které zní:

„f) chová nebo drží zvíře, na které se vztahuje trest zákazu držení a chovu zvířat, nebo se dopustí jiného závažného jednání, aby zmařil účel tohoto trestu,“
Dosavadní písmena f) až j) by byla označena jako písmena g) až k).

Návrh zákona je v prvním čtení, stanovisko vlády bylo neutrální.

4. Ochrana kulturních památek

Bez zásadních nových poznatků. Nejedná se o oblast, která by působila vážnější problémy. O tom svědčí i fakt, že v posledních letech se nikdy o ní nezmiňovaly podkladové zprávy nižších státních zastupitelství ke zprávě o činnosti.

IV. Vybraná soudní judikatura

1. Nálezy a rozhodnutí Ústavního soudu¹

a) Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2018 sp. zn. II. ÚS 492/17

K povinnosti řidiče osobního automobilu zajistit připoutání spolujezdce bezpečnostním pásem.

Výklad § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích, podle něž je povinností řidiče zajistit, že přepravované osoby použijí zádržný bezpečnostní systém i mimo případy, v nichž mu tuto povinnost zvláště ukládá zákon či v nichž vyplývá z nemožnosti splnění této povinnosti přepravovanou osobou, je ústavně nekonformní.

Uvedené se však týká toliko situací, v nichž přepravovaná osoba je dospělá, plně svéprávná a má předchozí zkušenost s cestováním v motorových vozidlech. Pokud by se jednalo o osobu, u níž řidič nemůže mít za to, že tato je schopna samostatně dostát své povinnosti dle § 9 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích, může bez ohledu na ústavně konformní výklad ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích být povinnost řidiče konat ve smyslu § 112 trestního zákoníku a zajistit připoutání se této osoby bezpečnostním pásem nikoliv na základě právního předpisu, ale z dobrovolného převzetí povinnosti (tzv. garance) či z jednání, k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen.

Výše uvedené neznamená, že by byla absolutně per se vyloučena možnost postihnout řidiče za těžší následek jím zaviněné dopravní nehody, k němuž by nebylo došlo, kdyby poškozený svou povinnost dle § 9 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích splnil – jestliže se na následku dopravní nehody podílí jak protiprávní jednání řidiče, tak protiprávní jednání poškozeného spočívající v porušení povinnosti dle § 9 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích, bez něhož by došlo k mírnějšímu následku (nedošlo by vůbec k újmě na zdraví, místo těžké újmy na zdraví by došlo toliko k „lehké“ újmě na zdraví, místo smrti by došlo toliko k těžké újmě na zdraví atd.), toto protiprávní jednání poškozeného zásadně příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním řidiče a tímto těžším následkem nepřerušuje.

Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Olomouci uznán vinným přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a přečinem usmrcení z nedbalosti dle § 143 odst. 1, 3 trestního zákoníku, za což mu byl uložen mimo jiné úhrnný trest odnětí svobody v délce trvání 4 let. Těchto trestných činů se měl stěžovatel dopustit tím, že, zjednodušeně řečeno, jako řidič motorového vozidla po předchozím požití alkoholických nápojů nezvládl průjezd zatáčkou v důsledku nepřiměřené rychlosti a nepřizpůsobení řízení stavebnímu a dopravně-technickému stavu

---

¹ Tato část byla zpracována na základě pravidelných zpráv „Sledování rozhodovací činnosti Ústavního soudu k postavení a působnosti státního zastupitelství“ vypracovávaných Mgr. Martinem Homolou, asistentem působícím na analytickém a legislativním odboru Nejvyššího státního zastupitelství, v tomto případě za období roku 2018.

vozovky a vyjel z vozovky, což vedlo k převrácení vozidla na střechu, v jehož důsledku zemřel bratr stěžovatele sedící na předním sedadle spolujezdce (dále jen „zesnulý“), zatímco stěžovatel a další spolujezdce vyvázli pouze s lehčími zraněními nedosahujícími ani intenzity újmy na zdraví. Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel odvolání, o němž odvolací soud rozhodl tak, že změnil právní kvalifikaci skutku na souběh trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, jak popsáno shora, a trestného činu usmrcení z nedbalosti dle § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku, za něž uložil stěžovateli mimo jiné úhrnný trest odnětí svobody v délce trvání tří let. Stěžovatel podal proti tomuto rozsudku dovolání, které Nejvyšší soud odmítl.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení výše uvedeného usnesení Nejvyššího soudu s tvrzením, že jím bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a presumpce nevinny dle čl. 40 odst. 2 Listiny. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal: 1) nepřezkoumání dovolání po věcné stránce – stěžovatel nesouhlasil s výkladem § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tzn. s tím, že dovolání nelze cílit na otázky druhu a výměry trestu, ale toliko na jiné hmotněprávní posouzení týkající se ukládání trestů; 2) nedostatečné zvážení spoluzavinění zesnulého – obecné soudy dle stěžovatele nesprávně vyhodnotily význam spoluzavinění zesnulého na svém úmrtí v důsledku toho, že byl nepřipoután, a předmětem dokazování neučinily to, jaký následek by předmětná dopravní nehoda měla, kdyby zesnulý připoután byl; 3) porušení zákazu dvojího přičítání – stěžovatel namítal, že při úvaze o trestu odvolací soud přičítal stěžovateli k tíži skutečnost, že způsobil smrt zesnulého a že byl pod vlivem alkoholu, jak v rámci viny, tak v rámci trestu.

Ústavní soud se nejprve věnoval otázce spoluzavinění nepřipoutaného zesnulého. Stran obecných principů Ústavní soud upozornil na *rozpor mezi přístupem senátů občanskoprávního a obchodněprávního kolegia a trestněprávního kolegia Nejvyššího soudu ve vztahu k otázce, zda lze ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích² vykládat tak, že v sobě obsahuje i povinnost řidiče zajistit připoutání se bezpečnostním pásem přepravované osoby* – zatímco v civilních věcech dospěl Nejvyšší soud k závěru, že z povinnosti řidiče dle ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích zásadně nelze dovozovat jeho povinnost zajistit připoutání se přepravované osoby bezpečnostním pásem, a to s výjimkami situací, v nichž by to vyžadovaly jedinečné okolnosti přepravované osoby, např. její zdravotní stav či věk, v trestních věcech se Nejvyšší soud ustálil na právním závěru, že ze skutečnosti, že ustanovení § 9 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích ukládá přepravované osobě povinnost připoutat se bezpečnostním pásem, nutně nevyplývá, že by stejná povinnost nevznikala i řidiči coby součástí povinnosti, jež mu ukládá ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích.

V návaznosti na výše uvedené dospěl Ústavní soud k závěru, že ze zákonné úpravy vyplývá, že odpovědnost za to, aby přepravovaná osoba byla za jízdy připoutána bezpečnostním pásem ve vozidle, jehož sedadla jsou bezpečnostními pásy povinně vybavena, dopadá na tuto přepravovanou osobu (viz § 9 odst. 1 písm. a) zákona o pozemních komunikacích); řidiči v této souvislosti zákon ukládá výslovnou povinnost zajistit přepravovanou osobu zádržným bezpečnostním systémem toliko ve vztahu k určité skupině přepravovaných osob, jimiž jsou, zjednodušeně řečeno, malé děti. Řidiči motorových vozidel kategorie M2 a M3, tj. motorových vozidel s více než osmi místy k sezení nevčítaje v to místo pro řidiče, pak zákon o provozu na pozemních komunikacích ukládá výslovně toliko povinnost poučit přepravované osoby o povinnosti použít bezpečnostní zádržný systém, není-li tato informace zajištěna jiným způsobem. **Zákon o provozu na pozemních komunikacích tak dle Ústavního soudu neobsahuje žádnou explicitně formulovanou obecnou povinnost řidiče přímo zajistit použití bezpečnostního zádržného systému přepravovanými osobami, dokonce ani obecnou explicitně formulovanou povinnost je poučit o jejich vlastní povinnosti použít za jízdy zádržného bezpečnostního systému** [srov. BUŠTA, Pavel; KNĚŽÍNEK, Jan. *Zákon o silničním provozu: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, Praha: JUDr. Pavel Bušta, 2016. K § 9 odst. 1 písm. a). Citováno dle: ASPI (právní informační systém)].

Ve vztahu k projednávané věci Ústavní soud uvedl, že stěžovatel byl před předmětnou dopravní nehodou a v jejím průběhu řidičem motorového vozidla kategorie M1 (tzv. standardní osobní motorové vozidlo) a oba jeho spolujezdci byli dospělými plně svéprávními osobami. Na stěžovatele tak žádná zvláštní povinnost zajistit připoutání se zesnulého nedopadala. Ústavní soud dále poznamenal, že má

² Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů.

za to, že v případě situací obdobných té stěžovatelově, tj. situací, kdy řidič přepravuje pouze dospělé a plně svéprávné osoby ve vozidle kategorie M1, z nichž každá absolvovala autoškolu, sama již mnohokrát řídila a mnohokrát cestovala v osobním motorovém vozidle jako přepravovaná osoba, že takový výklad § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích, podle něž má řidič obecnou povinnost obstarat zajištění přepravovaných osob zádržným bezpečnostním systémem bez toho, aby řečený zákon svěřoval řidiči rovněž i dostatečné právní prostředky ke splnění této povinnosti, klade na řidiče nepřiměřenou zátěž. Ústavní soud se tak přiklonil k závěru civilního senátu Nejvyššího soudu uvedenému výše a uzavřel, že **výklad § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích, podle něž je povinností řidiče zajistit, že přepravované osoby použijí zádržný bezpečnostní systém i mimo případy, v nichž mu tuto povinnost zvlášť ukládá zákon (zejména v § 6 zákona o provozu na pozemních komunikacích) či v nichž vyplývá z nemožnosti splnění této povinnosti přepravovanou osobou, je ústavně nekonformní** – uvedené se však dle Ústavního soudu **týká toliko situací, v nichž přepravovaná osoba je dospělá, plně svéprávná a má předchozí zkušenost s cestováním v motorových vozidlech. Pokud by se tak jednalo o osobu, u níž řidič nemůže mít za to, že tato je schopna samostatně dostát své povinnosti dle § 9 odst. 1 písm. a) zákona o provozu na pozemních komunikacích, může bez ohledu na ústavně konformní výklad ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o provozu na pozemních komunikacích být povinnost řidiče konat ve smyslu § 112 trestního zákoníku a zajistit připoutání se této osoby bezpečnostním pásem nikoliv z právního předpisu, ale z dobrovolného převzetí povinnosti (tzv. garance) či z jednání, k němuž byl z jiného důvodu podle okolností a svých poměrů povinen.**

Naplnění skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti dle § 143 trestního zákoníku zde tak z hlediska objektivní stránky, konkrétně jednání stěžovatele, nebylo shledáno výhradně v tom, že by nezajistil připoutání se zesnulého, ale zejména v jeho zaviněném porušení povinností dle § 3 odst. 3 písm. a), § 4 písm. a), § 5 odst. 2 písm. b), § 18 odst. 1 aj. zákona o provozu na pozemních komunikacích. Za těchto okolností tak nebylo možno ve světle výše uvedených závěrů ze strany obecných soudů dovést, že by spoluzavinění zesnulého spočívající v tom, že v průběhu jízdy nebyl připoután bezpečnostním pásem, přerušovalo příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním stěžovatele a následkem v podobě smrti zesnulého. Předmětný následek byl tak v příčinné souvislosti s jednáním stěžovatele a byl kryt jeho nedbalostní subjektivní stránkou. Jelikož stěžovatel proti dovození naplněnosti jiných znaků skutkové podstaty trestného činu dle § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku ničeho nenamítal, nemohly dle Ústavního soudu obecné soudy porušit žádné stěžovatelovo ústavně zaručené právo či svobodu, jestliže jej shledaly vinným právě tímto trestným činem v této skutkové podstatě.

b) Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2018 sp. zn. II. ÚS 1116/18

Sdělování poznatků z trestního řízení do správního řízení pohledem Ústavního soudu.

Správní orgán (v dané věci Česká inspekce životního prostředí) byl v souladu s § 50 odst. 1 správního řádu oprávněn použit jako podklady při vydání rozhodnutí mimo jiné i podklady od orgánů činných v trestním řízení, které doposud neskončilo, tato problematika nedosahuje ústavněprávní roviny.

Česká inspekce životního prostředí (dále jen „ČIŽP“) stěžovateli zabavila tři živá zvířata – dva exempláře druhu amazoňan rudoocasý a jedno uhynulé zvíře druhu kakadu palmový – z důvodů neprokázání jejich zákonného původu ve smyslu § 24 zákona o obchodování s ohroženými druhy. K zabavení zvířat došlo v důsledku domovní prohlídky v rámci trestního řízení. K odvolání stěžovatele bylo rozhodnutí ČIŽP Ministerstvem životního prostředí zčásti zrušeno (ohledně dvou živých zvířat) a ve zbytku potvrzeno. Správní žaloba stěžovatele proti tomuto rozhodnutí byla rozsudkem Městského soudu v Praze zamítnuta, a i jeho kasační stížnost byla napadeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu zamítnuta.

Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou námitku nezákonnosti zahájení, resp. vedení správního řízení. Předmětná domovní prohlídka byla provedena jako neodkladný a neopakovatelný úkon

v souladu s článkem 12 odst. 2 Listiny. Při této prohlídce celní orgán zadržel specifikované exempláře papoušků. Zákon o obchodování s ohroženými druhy celnímu úřadu ukládá povinnost neprodleně informovat o zadržení exemplářů ČIŽP a upravuje i další postup při nakládání se zadrženými exempláři, spočívající v jejich předání záchrannému centru. K námitce nepřípustného využití informací z trestního řízení Nejvyšší správní soud shledal ve shodě s názorem městského soudu, že je nemyslitelné, aby celní úřad v souladu s touto zákonnou povinností předal ČIŽP k zadržení exemplář, aniž by ji zároveň seznámil s podstatnými okolnostmi, které se k tomuto případu vztahují. ČIŽP pak byla v souladu s § 50 odst. 1 správního řádu oprávněna použít jako podklady při vydání rozhodnutí mimo jiné i podklady od orgánů veřejné moci, tj. i od orgánů činných v trestním řízení, přičemž protokol o domovní prohlídce takovým podkladem byl. Při nakládání s exempláři celní orgán dle Nejvyššího správního soudu správně respektoval úpravu obsaženou v příslušném zákoně, která je speciální vůči obecné úpravě obsažené v trestním řádu. Dle Nejvyššího správního soudu pracovníci ČIŽP, kteří byli při prohlídce přítomni, ve správním řízení o zabavení předmětných exemplářů, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí, vůbec nevystupovali, nebyli v něm oprávněnými úředními osobami, a z ničeho nevyplývalo, že by z jejich strany došlo k porušení povinnosti mlčenlivosti, kterou jim ukládá § 157 odst. 3 trestního řádu, či k zneužití informací získaných při domovních prohlídkách.

Svou ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí z důvodu tvrzeného porušení svého ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost obydlí, zaručeného článkem 12 odst. 2 Listiny a zásady „není trestu bez zákona“, plynoucí z čl. 39 Listiny. Dále namítal porušení čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3, čl. 90 a čl. 95 odst. 1 Ústavy.

Celá polemika stěžovatele se závěry obecných soudů byla dle Ústavního soudu založena na jeho nesouhlasu se zjištěním skutkového stavu a posouzením podústavního práva – podstata stěžovatelovy argumentace tak nedosahovala ústavněprávní roviny. Ústavní soud tudíž dospěl k závěru, že napadeným rozhodnutím nedošlo k porušení ústavně zaručených práv stěžovatele, protože jeho ústavní stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

c) Nález Ústavního soudu ze dne 16. 5. 2018 sp. zn. Pl. ÚS 15/16

K ústavní konformitě objektivní odpovědnosti provozovatele vozidla za porušení povinností řidiče podle zákona o silničním provozu.

Objektivní odpovědnost provozovatele vozidla za porušení povinností řidiče podle zákona o silničním provozu není protiústavní.

V řízení před krajským soudem bylo rozhodováno o tom, zda se žalobce dopustil správního deliktu podle § 125f odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění zákona č. 297/2011 Sb. (není-li dále uvedeno jinak, „zákonem o silničním provozu“ se rozumí tento zákon ve znění účinném do 30. 6. 2017), jehož se provozovatel vozidla dopustí porušením povinností podle § 10 odst. 3 zákona o silničním provozu. Tato ustanovení stanoví fyzické osobě, která je provozovatelem vozidla, odpovědnost za to, že jiná osoba při užití tohoto vozidla porušila povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích. Podle krajského soudu tím zákon presumuje vinu provozovatele motorového vozidla za porušení povinností, jejichž splnění nelze zajistit.

Podle názoru krajského soudu byla předmětná ustanovení v rozporu s principem právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy, právem odepřít výpověď podle čl. 37 odst. 1 Listiny, zásadou presumpce nevinu podle čl. 40 odst. 2 Listiny a právem na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Krajský soud proto přerušil řízení o žalobě žalobce a podal Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 10 odst. 3 zákona o silničním provozu. Krajský soud později upřesnil svůj návrh tak, že se domáhá zrušení i § 125f odst. 1 zákona o silničním provozu. K výzvě Ústavního soudu pak svůj návrh v této části změnil tak, že s ohledem na novelizaci § 125f odst. 1 zákona o silničním provozu, jež byla s účinností od 1. 7. 2017 provedena zákonem č. 183/2017 Sb., navrhl vyslovení protiústavnosti tohoto ustanovení, ve znění účinném do 30. 6. 2017. Navrhovatel v rámci své argumentace v první řadě uvedl, že objektivní odpovědnost provozovatele vozidla za správní delikt, k jehož spáchání dojde tím, že provozovatel vozidla nezajistí, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče

a pravidla provozu na pozemních komunikacích stanovená zákonem o silničním provozu, je odpovědností za nesplnění povinnosti, kterou provozovatel vozidla nemůže splnit, neboť zpravidla nebude schopen požadované jednání řidiče ovlivnit. Navrhovatel dále namítal, že objektivní odpovědnost je v rozporu se zásadou presumpce neviny. Uvedl také, že napadená ustanovení vytvářejí neodůvodněnou disparitu v postavení občanů, neboť osoba stíhaná za přešupek je ve výhodnější pozici než osoba, která je stíhána za správní delikt. Nakonec navrhovatel namítal, že napadená ustanovení mohou provozovatele vozidla postavit do situace, kdy se bude muset rozhodnout, zda označí jako pachatele přešupku osobu blízkou, nebo zda bude naopak sám uznán pachatelem správního deliktu (nyní přešupku) podle § 125f odst. 1 zákona o silničním provozu. Z tohoto důvodu tvrdil jejich nesoulad s právem svědka odepřít výpověď podle čl. 37 odst. 1 Listiny.

d) Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018 sp. zn. II. ÚS 1152/17

K zásadě subsidiarity trestní represe a porušení principu nullum crimen, nulla poena sine lege.

Jestliže obecné soudy neaplikují zásadu subsidiarity trestní represe, ačkoliv skutkové okolnosti svědčí o tom, že k tomu byly splněny podmínky, je porušen ústavní princip nullum crimen, nulla poena sine lege zakotvený v čl. 39 Listiny. Při posuzování jednání pachatele přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku je třeba pojem „řízení motorového vozidla“ vykládat z hlediska povahy a podstaty činnosti, která byla rozhodnutím soudu nebo jiným rozhodnutím jiného orgánu veřejné moci zakázána. Rozhodné pro posouzení toho, zda jde o „řízení“, je zkoumání konkrétní povahy vykonávané a zakázané činnosti. Právě s ohledem na tyto skutečnosti je nutné posuzovat v každém konkrétním případě, zda činnost vykonávaná pachatelem, jemuž byl vysloven zákaz řízení motorových vozidel, má ve svém materiálním obsahu takovou povahu, jakou vykazuje charakter činnosti, která mu byla zakázána. Vždy je proto nutné poměřovat zejména skutečnou povahu jednání, pro které se řízení vede, s tím, v čem zásadně spočívá činnost konkrétním rozhodnutím takovému pachateli zakázaná.

Trestní zákoník nedefinuje, kdy konkrétně dojde k maření nebo podstatnému ztížení rozhodnutí. Rozhodná pro to, aby bylo toto jednotlivé porušení vysloveného zákazu posouzeno jako uvedený přečin, je intenzita tohoto činu včetně toho, jak závažné bylo porušení takto vysloveného zákazu. Hlavní a neopomenutelné kritérium je povaha a závažnost činu (§ 39 odst. 2 trestního zákoníku). Vedle těchto okolností je však nutno přihlížet i ke všem ostatním hlediskům uvedeným v § 39 odst. 1 trestního zákoníku.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 byl stěžovatel uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, za který mu byl uložen společný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců. Stěžovatel byl odsouzen pro skutek, který spočíval (zkráceně) v tom, že v době vymezené v rozsudku po pozemní komunikaci v blízkosti místa svého bydliště řídil celkem v 28 případech, blíže popsanych v jednotlivých bodech, různá motorová vozidla, ačkoli věděl, že mu byl rozsudkem uložen mimo jiné trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu v trvání 18 měsíců. K odvolání stěžovatele byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen rozsudkem Městského soudu v Praze ve výroku o trestu (byl mu ložen trest ve stejné výměře, ale nikoli společný). Dovolání stěžovatele bylo Nejvyšším soudem odmítnuto.

Ústavní stížností stěžovatel brojil proti výše uvedeným rozhodnutím obecných soudů, a to pro tvrzené porušení základního práva na spravedlivý proces, zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny. K tomuto porušení

mělo dojít z důvodu závažných procesních vad, kterých se měly dopustit orgány činné v trestním řízení vedeném proti stěžovateli. Stěžejním a v podstatě jediným důkazem obžaloby měl být podle tvrzení stěžovatele videozáznam pořízený v rámci sledování osob a věcí za pomoci technických prostředků ve smyslu § 158d odst. 1, 2 trestního řádu. Povolení ke sledování osob však nebylo podle názoru stěžovatele dostatečně odůvodněno a neobsahovalo mimo obecných a nepodložených tvrzení žádné indicie, ze kterých by mohlo vyplývat alespoň důvodné podezření, že k trestným činům došlo. Stěžovatel dále brojil proti samotnému použití operativně pátracího prostředku ve vztahu k jeho skutku. Stěžovatel okrajově zmínil též námitku porušení zásady subsidiarity trestní represe.

Ústavní soud vzal jako stěžejní, že se obecné soudy stran hodnocení dané věci nezabývaly otázkou, zda činnost stěžovatele, v rámci které tento přesouval motorová vozidla v areálu, v němž vykonával činnost automechanika, a tedy je musel nastartovat a několik metrů (cca 10 až 15) s nimi popojet, lze vůbec z pohledu trestního zákoníku pro účely kvalifikace předmětného přečinu posoudit jako řízení motorových vozidel.

Ústavní soud ve vztahu k dané otázce, s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu, uvedl, že při posuzování jednání pachatele přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku je třeba pojem „řízení motorového vozidla“ vykládat z hlediska povahy a podstaty činnosti, která byla rozhodnutím soudu nebo jiným rozhodnutím jiného orgánu veřejné moci zakázána. Rozhodné pro posouzení toho, zda jde o „řízení“, je zkoumání konkrétní povahy vykonávané a zakázané činnosti. Právě s ohledem na tyto skutečnosti je nutné posuzovat v každém konkrétním případě, zda činnost vykonávaná pachatelem, jemuž byl vysloven zákaz řízení motorových vozidel, má ve svém materiálním obsahu takovou povahu, jakou vykazuje charakter činnosti, která mu byla zakázána. Vždy je proto nutné poměřovat zejména skutečnou povahu jednání, pro které se řízení vede, s tím, v čem zásadně spočívá činnost konkrétním rozhodnutím takovému pachateli zakázaná.

e) Nález Ústavního soudu ze dne 12. 6. 2018 sp. zn. I. ÚS 3765/17

K požadavku na znalecký posudek ve vztahu k trestné činnosti v dopravě.

Zodpovězení otázky viditelnosti v době dopravní nehody i otázky (objektivních a subjektivních) možností a schopností stěžovatele jako řidiče za daných podmínek střetu zabránit je jedním ze základních předpokladů pro objasnění jejích příčin, a má tak samozřejmě vliv i na vyhodnocení samotného zavinění či jeho míry. Ústavnímu soudu je zřejmé, že zpětně již nelze přesně simulovat rušivé optické vlivy i další důležité momenty, které se s velkou pravděpodobností mohly vyskytnout v době bezprostředně před střetem. Není však možné zcela přehlédnout specifické poměry v okamžiku nehody a vycházet z ideálních poměrů, jakoby k nehodě došlo ve dne a za jasného počasí. Jestliže soudy vzaly za základ pro své skutkové závěry znalecké posudky, které (vzdor výhradám obhajoby) konkrétní podmínky v době nehody pomíjejí, porušily tak právo stěžovatele na spravedlivý proces.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 byl stěžovatel uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se měl dopustit tím, že se jako řidič osobního motorového vozidla dostatečně nevěnoval řízení a nesledoval situaci v provozu na pozemní komunikaci, v důsledku čehož narazil do osoby přecházející vozovku, a to vše za okolností blíže rozvedených ve skutkové větě výroku o vině daného odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně. Za to byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Odvolání stěžovatele proti rozsudku obvodního soudu Městský soud v Praze jako nedůvodné zamítl. Následné dovolání stěžovatele proti usnesení odvolacího soudu Nejvyšší soud odmítl.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení výše uvedených soudních rozhodnutí, a to zejména pro porušení čl. 36 Listiny. Stěžovatel v ústavní stížnosti především namítl, že nebyl dostatečně zjištěn

skutkový děj, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to ohledně průběhu děje před samotným střetem, zejména o pohybu poškozené ve vozovce bezprostředně před nehodou. Stěžovatel dále uvedl, že ani jeden ze soudních znalců své závěry o viditelnosti poškozené z pohledu řidiče jedoucího vozidla nečinil se znalostí místa nehody za obdobných světelných podmínek, když se s místem nehody neseznámil za tmy a mírného deště a veškeré své výpočty a závěry činili toliko od stolu. Stěžovatel rovněž namítl, že soudy byl zamítnut jeho návrh na vypracování revizního znaleckého posudku z oboru doprava. Obdobně měl dle názoru stěžovatele pochybit městský soud v tom, že ponechal návrh obhajoby na zajištění výstupu o dechové zkoušce poškozené bez odezvy.

Ústavní soud dále připomenul své dosavadní závěry stran principu omezené důvěry v dopravě a trestní odpovědnosti řidiče za dopravní nehodu. Konkrétně Ústavní soud připomenul, že v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3159/15 uvedl, že **jde-li o posouzení trestní odpovědnosti řidiče za nehodu, k níž došlo v souvislosti s provozem na pozemních komunikacích, je nutné zohlednit jednak to, zda se řidič svým jednáním dopustil porušení konkrétních právních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích, jednak ale i to, zda měl možnost a schopnost předvidat, že k nehodě dojde. Zde se proto uplatní tzv. princip omezené důvěry v dopravě, jehož podstatou je, že se řidič při provozu na pozemních komunikacích může spoléhat na to, že ostatní účastníci budou dodržovat pravidla provozu na pozemních komunikacích, pokud z konkrétních okolností nevyplývá opak** (s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tz 20/81). V návaznosti na závěry uvedeného nálezu Ústavní soud konstatoval, že nelze bez dalšího přisvědčit tvrzení soudu prvního stupně, že řidič musí vždy předpokládat porušení pravidel silničního provozu ze strany ostatních účastníků. Takový výklad totiž ukládá povinnost neplynoucí přímo ze zákona (čl. 2 odst. 3 Listiny), je v rozporu se samotným účelem platných pravidel silničního provozu a současně zakládá nerovnost v právech a povinnostech podle čl. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny (nález sp. zn. IV. ÚS 3159/15, bod 16 a 22). **Zanedbání potřebné míry opatrnosti jako předpoklad nedbalostního zavinění je nutno vyvozovat z konkrétních skutkových okolností a nelze tak činit pouze na základě zpětné úvahy, že došlo-li ke škodlivému následku, byla automaticky potřebná míra opatrnosti zanedbána** (k tomu srov. nález sp. zn. III. ÚS 2065/15).

f) Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 9. 2018 sp. zn. IV. ÚS 2665/18

Závazek zdržet se během zkušební doby určité činnosti ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu nelze považovat za dobrovolný závazek obviněného. Jde o zcela běžnou – a na základě rozhodnutí soudu nebo státního zástupce uloženou – povinnost, jejíž nesplnění je sankcionováno ztrátou výhody podmíněného zastavení trestního stíhání nebo prodloužením zkušební doby. Povinnost, k jejímuž splnění se obviněný zavázal, trvá i v průběhu prodloužené zkušební doby.

Okresní soud Praha-západ usnesením podmíněně zastavil trestní stíhání stěžovatele pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku, neboť byly splněny veškeré zákonné podmínky pro takový postup, včetně složení peněžitě částky určené na pomoc obětem trestné činnosti ve výši 40 000 Kč a závazku stěžovatele, že se zdrží řízení motorových vozidel všeho druhu po dobu šesti měsíců [§ 307 odst. 2 písm. a) a b) trestního řádu]. Nálezací soud zároveň stěžovateli stanovil zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Po uplynutí závazku zdržet se řízení motorových vozidel po dobu šesti měsíců stěžovatel podal u správního orgánu žádost o vrácení řidičského průkazu. Následně byl údajně telefonicky kontaktován správním orgánem a bylo mu sděleno, že řidičské oprávnění mu nelze vrátit z důvodů uvedených ve stanovisku Ministerstva dopravy České republiky č. j. 4488/2016-160-RP/2. Do podání ústavní stížnosti správní orgán rozhodnutí o žádosti stěžovatele o vrácení řidičského průkazu nevydal.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal, aby Ústavní soud vyslovil, že zásahem správního orgánu spočívajícím v nevydání rozhodnutí o vrácení řidičského oprávnění došlo k porušení čl. 2 odst. 2 a 3, čl. 4 odst. 1, čl. 11 odst. 1, čl. 14 odst. 1 a čl. 40 odst. 1 a 2 Listiny, jakož i k porušení čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy. Stěžovatel dále žádal, aby Ústavní soud správnímu orgánu přikázal, aby rozhodl o vrácení jeho řidičského průkazu a konečně, aby zrušil § 102 odst. 1, § 102 odst. 2 písm. d) a § 102 odst. 3 písm. b) zákona o silničním provozu, a to vždy ve slovech: "nebo podmíněného zastavení trestního

stíhání". Stěžovatel, stručně řečeno, brojil proti tomu, že nelze řídičské oprávnění vydat, než je vydáno soudní rozhodnutí o osvědčení ve zkušební době podmíněného zastavení trestního stíhání, a to bez ohledu na to, že závazek zdržet se řízení motorových vozidel je uložen na dobu kratší, než je stanovená zkušební doba a uplyne tak ještě před jejím skončením. Stěžovatel v ústavní stížnosti tvrdil, že správní orgán nemůže bránit vydání jeho řídičského průkazu po uplynutí doby, po kterou se zavázal zdržet se řízení motorových vozidel ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu.

Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako návrh nepřijatelný [se současným odmítnutím postupu podle § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu], neboť stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práv poskytoval. Nevydání řídičského oprávnění bylo dle Ústavního soudu tzv. jiným zásahem orgánu veřejné moci, proti kterému se mohl stěžovatel bránit prostřednictvím ochrany před nečinností dle § 80 správního řádu a žalobou podle § 79 soudního řádu správního. Vzhledem k odmítnutí ústavní stížnosti jako nepřijatelné se Ústavní soud nemohl zabývat návrhem na zrušení vybraných částí zákona o silničním provozu.

K dané problematice srov. i **rozh. č. 4/2016 Sb. rozh. tr.:**

I. Závazek obviněného, že ve smyslu § 307 odst. 2 písm. a) tr. ř. se zdrží určité činnosti (např. řízení motorových vozidel), nemůže být delší než zkušební doba, kterou soud stanoví v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání. Proto v případě, že se obviněný zaváže zdržet se určité činnosti na dobu překračující zkušební dobu, soud svým rozhodnutím jeho závazek formuluje tak, aby se vztahoval jen na stanovenou zkušební dobu podmíněného zastavení trestního stíhání.

II. Pokud se obviněný zaváže, že během zkušební doby se zdrží určité činnosti, pak se do stanovené doby trvání tohoto závazku nezapočítává doba, po kterou před právní mocí rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nemohl takovou činnost vykonávat, protože mu bylo příslušným orgánem odňato oprávnění k jejímu výkonu.

g) Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3616/17

Krajský soud, který se výrokem o náhradě bolestného zabýval z podnětu odvolání vedlejšího účastníka, dospěl k závěru, že přiznanou náhradu stěžovatelky je třeba snížit, a to z důvodu, že tato nezajistila svého zesnulého syna před případnými následky autonehody nehody, kdy určil její míru zavinění na jeho smrti jako třicetiprocentní. Ústavní soud konstatuje, že tuto úvahu krajského soudu nelze označit jinak než jako nelogickou, neboť – jak správně uvedla stěžovatelka – slučuje dvě nesouvisející skutečnosti. Vedlejšímu účastníku totiž byla uložena povinnost zaplatit stěžovatelce náhradu nemajetkové újmy z titulu bolestného (§ 2958 občanského zákoníku), a to vzhledem k bolesti, kterou vytrpěla v souvislosti s těžkou újmou na zdraví, která jí byla způsobena při autonehodě, jakož i v souvislosti s následnými operacemi a léčbou, která trvala přinejmenším (dle znaleckého posudku) do 21. 6. 2016. Z napadeného rozsudku krajského soudu je však zjevné, že této skutečnosti si krajský soud vědom nebyl a měl (zřejmě) za to, že stěžovatelka se domáhala náhrady nemajetkové újmy – duševních útrap rodiče souvisejících s úmrtím dítěte – vyvažující utrpení takové osoby ve smyslu § 2959 občanského zákoníku. O takový případ však v projednávané věci, jak je z odůvodnění rozsudku okresního soudu, jakož i z obsahu spisového materiálu, zřejmé, nešlo. Nelze zároveň opomenout, že k příčinám úmrtí nezletilého syna stěžovatelky nebylo v trestním řízení vedlejšího účastníka vedeno před okresním soudem žádné dokazování co do posouzení případného spoluzavinění jiné osoby. Ačkoliv krajský soud v tomto směru rovněž žádný důkaz neprovedl, učinil následně právní závěr o existenci zavinění stěžovatelky, včetně určení jeho výše. Takový postup krajského soudu (a to

nejen z pozice práva ústavního) nelze akceptovat. Odůvodnění krajského soudu, na jehož základě snížil nárok stěžovatelky na náhradu nemajetkové újmy, proto optikou ústavněprávního přezkumu provedeného Ústavním soudem neobstalo.

Rozsudkem Okresního soudu ve Vyškově byl obviněný (manžel stěžovatelky, resp. poškozené v původním řízení) uznán vinným ze spáchání přečinů usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 trestního zákoníku a těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti dle § 147 odst. 1, 2 trestního zákoníku. Za tyto sbíhající se trestné činy mu byl uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon okresní soud podmíněně odložil na zkušební dobu dvou let. Dále okresní soud obviněnému uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel v trvání tří let a rozhodl o nárocích poškozených na náhradu škody a nemajetkové újmy. Přiznanou náhradu škody a nemajetkové újmy měl okresní soud za prokázanou na základě doložených listinných důkazů, pročež uložil obviněnému zaplatit ji poškozeným v plné výši odpovídající jim uplatněným nárokům. Poškozené byl obviněný zavázán zaplatit částku 311 971 Kč, neboť poškozená na základě znaleckého posudku prokázala, že jí vznikla nemajetková újma v podobě bolestného.

Výše uvedených přečinů se obviněný dopustil (stručně řečeno) tím, že když řídil své osobní motorové vozidlo, po projetí levotočivé zatáčky z neznámých příčin přejel vlevo do protisměru přes dvojitou nepřerušovanou čáru, kde se čelně střetl s protijedoucím obytným vozem. V důsledku tohoto jednání obviněného došlo ke smrtelnému zranění nezletilého spolujezdce (syna obviněného a poškozené), k těžkému zranění vzadu sedící poškozené a k lehkým zraněním dalších dvou nezletilých dětí, které se nacházely ve voze řízeném obviněným, jakož i k lehkým zraněním osádky protijedoucího vozu.

Proti rozsudku okresního soudu podal obviněný odvolání, a to proti výroku o náhradě škody a nemajetkové újmy. Krajský soud v Brně rozsudkem zrušil rozsudek okresního soudu ve výroku o náhradě nemajetkové újmy stran poškozené (stěžovatelky) a nově rozhodl tak, že obžalovanému uložil podle § 228 odst. 1 trestního řádu zaplatit poškozené na náhradu nemajetkové újmy 153 670,80 Kč a poškozenou podle § 229 odst. 2 trestního řádu odkázal se zbytkem jejího nároku na řízení ve věcech občanskoprávních. Své rozhodnutí přitom krajský soud odůvodnil tím, že z rozsudku okresního soudu se podává, že zesnulý nezletilý syn obviněného a poškozené nebyl v době autonehody připoután, přestože poškozená seděla vedle něj.

h) Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 2018 sp. zn. II. ÚS 2006/18

Porušením práva na soudní ochranu poškozeného v trestním řízení je takový postup odvolacího soudu, který zruší rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž byla poškozenému přiznána náhrada újmy, pro opožděné uplatnění nároku v řízení, pokud soud prvního stupně žádost řádně projednal a neporušil při tom procesní práva obžalovaného.

Stěžovatelé se v řízení u Městského soudu v Praze dožadovali uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy v souladu s § 43 trestního řádu; řízení bylo vedeno pro usmrcení otce dvou nezletilých stěžovatelů a druha třetí stěžovatelky. Stěžovatelé tedy byli zvláště zranitelnými oběťmi trestného činu, jež je připravil o otce či druha. Jejich žádost o náhradu nemajetkové újmy byla doručena do datové schránky městského soudu 24 minut před zahájením prvního hlavního líčení (27. 10. 2017) a nebyla před zahájením hlavního líčení dodána do trestního spisu. Uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy stěžovatelů tak bylo městským soudem přečteno až na hlavním líčení 7. 12. 2017, přičemž předseda senátu vysvětlil, proč je toto uplatnění čteno opožděně, a poskytl stranám možnost, aby vnesly návrhy na doplnění dokazování, přičemž strany prohlásily, že nemají návrhy na doplnění dokazování. Městský soud rozsudkem přiznal každému stěžovateli náhradu nemajetkové újmy ve výši 200.000 Kč, přičemž se zbytky nároků odkázal stěžovatele na řízení ve věcech občanskoprávních. Proti tomuto rozsudku podal odsouzený odvolání do výroku o trestu a do výroku o náhradě škody a nemajetkové újmy. Vrchní soud napadeným rozsudkem zrušil rozsudek městského soudu a nerozhodl o náhradě nemajetkové újmy stěžovatelům s odůvodněním, že stěžovatelé nemohli figurovat v procesním postavení poškozených žádajících náhradu nemajetkové újmy, jelikož

neuplatnili svůj nárok před zahájením hlavního líčení, resp. se toto uplatnění nenacházelo ve spise před zahájením hlavního líčení.

2. Judikatura Nejvyššího soudu

a) Judikatorní rozhodnutí publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek

Rozh. č. 8/2018 Sb. rozh. tr.: Přečin padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu podle § 350 odst. 1 trestního zákoníku lze spáchat i paděláním nebo podstatným pozměněním lékařského posudku potřebného k doložení zdravotní způsobilosti vyžadované orgánem veřejné moci k vydání určitého oprávnění (např. lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel podle § 84 odst. 1, 2 zákona č. 361/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a § 2 odst. 1 vyhlášky č. 277/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Rozh. č. 39/2018 Sb. rozh. tr.:

I. Snížení náhrady nemajetkové újmy podle § 2953 odst. 1 občanského zákoníku za použití § 2894 odst. 2 občanského zákoníku v obecné rovině u bolestného a ztížení společenského uplatnění stanoveného podle § 2958 občanského zákoníku není vyloučeno, bude však přicházet v úvahu spíše výjimečně, neboť toto snížení lze použít jen z důvodů zvláštního zřetele hodných. Snížit náhradu nemajetkové újmy bude však možné jen tehdy, jestliže kritéria (srov. nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14), na jejichž základě lze uведенé moderační ustanovení uplatnit, nebyla brána v úvahu již při určení vlastní výše náhrady nemajetkové újmy.

II. Znalci z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, nepřísluší, aby na základě Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku) sám stanovil a určil částku náhrady za ztížení společenského uplatnění, neboť je to soud, kdo stanoví její výši podle předem daných kritérií. Účelem znaleckého posudku je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující odborný lékařský závěr o míře vyřazení poškozeného ze životních činností definovaných v Metodice tak, aby soud mohl učinit právní závěr o výši náhrady za nemajetkovou újmu.

Neschváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2018, sp. zn. 8 Tdo 63/2018

Jestliže je u přečinů podle § 143 odst. 1 nebo § 147 odst. 1 trestního zákoníku nedbalost spatřována v porušení povinnosti podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, je nutné zjistit ty konkrétní okolnosti, kterým byl řidič povinen přizpůsobit rychlost jízdy a které s ohledem na konkrétní situaci v době nehody mohl objektivně předvídat.

Za okolnost, již pachatel nemohl podle § 18 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. předvídat, lze u řidiče s právem přednostní jízdy, jenž dodržel všechny povinnosti podle § 41 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. a vjel do křižovatky na červený světelný signál, považovat situaci, kdy jiný účastník provozu na pozemních komunikacích, kterého v daných souvislostech tento řidič nemohl vidět, nesplní povinnosti stanovené § 41 odst. 7 zákona č. 361/2000 Sb. Na takovém řidiči nelze požadovat jistotu, že projede konkrétní úsek bez nebezpečí, ale jen to, aby jeho jízda nepřekročila míru nebezpečí přiměřenou konkrétní situaci. Řidič jedoucí s vozidlem s právem přednostní jízdy může proto důvodně předpokládat, že i ti účastníci silničního provozu, kteří ho nevidí, po zaslechnutí zvukového signálu (zvláštního zvukového výstražného znamení, které užívá vozidlo s právem přednostní jízdy) přizpůsobí své chování zákonem stanovené povinnosti. Na to může takový řidič usuzovat jen podle situace, kterou je schopen sledovat. Rychlost své jízdy je povinen přizpůsobit i ostatním okolnostem, ovšem rovněž jen tehdy, jestliže o nich může vědět (nelze na něm např. opodstatněně požadovat, aby rychlost jízdy přizpůsobil předpokladu, že z ulice, do které nevidí, vyjede jiný účastník provozu na pozemních komunikacích, který jeho právo přednostní jízdy nerespektuje).

Rozh. č. 18/2018 Sb. rozh. tr.: Odvolací soud nemůže v neveřejném zasedání postupem podle § 263 odst. 1 písm. b) trestního řádu k odvolání podanému též proti výroku o vině rozhodnout podle § 258 odst. 1, 2 trestního řádu a zrušit napadený rozsudek jen ve výroku o trestu a v tomto rozsahu věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s tím, že odvolání proti výroku o vině nepokládá za důvodné. Takto lze rozhodnout pouze ve veřejném zasedání, a neučiní-li tak odvolací soud, může tím založit dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu.

Neschváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 6 Tz 6/2018

I. Odvolací soud může svým rozsudkem změnit k tíži obviněného jen ten výrok rozsudku soudu prvního stupně, který byl napaden odvoláním státního zástupce podaným v jeho neprospěch. Pokud tak učiní ve vztahu k výroku, jenž takto napaden nebyl (např. zpřísní-li obviněnému trest odnětí svobody na podkladě odvolání podaného státním zástupcem výslovně jen proti výroku o trestu propadnutí části majetku), poruší ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., aniž by byly dány podmínky ustanovení § 254 odst. 2 tr. ř. To platí i v situaci, že z podnětu jiného odvolání podaného ve prospěch obviněného, či v důsledku uplatnění § 261 tr. ř. ve vztahu k předcházejícímu výroku o trestu, byl odvolací soud povinen přezkoumat i tento oddělitelný výrok rozsudku (o trestu odnětí svobody), který nebyl odvoláním státního zástupce napaden.

Vedena diskuse na poradě trestního kolegia NS ČR dne 13. 12. 2018, rozhodnutí zatím schváleno nebylo.

Vysloveny kritické připomínky - koncepce právní věty I. je v rozporu s dosavadním názorem soudní teorie i praxe na uložený trest jako celek. Taková konstrukce by mohla mít opodstatnění pouze v případě vad dílčí části výroku o trestu ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) trestního řádu. To znamená, bylo-li v příslušné dílčí části výroku o trestu porušeno ustanovení trestního zákona. Jestliže však je podáno

odvolání státního zástupce v neprospěch obžalovaného proti dílčí části výroku o trestu z důvodu uvedeného v § 258 odst. 1 písm. e) trestního řádu, tj. jestliže se namítá, že uložený trest v přezkoumávané části rozsudku je nepřiměřený, pak to při dosavadním výkladu tohoto ustanovení (při zohlednění např. judikatury týkající se porušení zákazu reformace in peius při změně rozsudku soudu prvního stupně z podnětu odvolání podaných ve prospěch obžalovaného) prakticky povede v trestních věcech typicky projednávaných soudy odvolacími k nerevidovatelnosti dané dílčí části výroku o trestu, a to s ohledem na její vztah k trestu odnětí svobody, zpravidla nepodmíněného, v sazbach v drtivé většině se spodní hranicí trestu odnětí svobody nad 5 let. Použití § 258 odst. 1 písm. e) trestního řádu ve vztahu k výroku o některém z vedlejších trestů tak bude v řadě případů obrovským problémem, přičemž zaujetí koncepce předložené k publikaci navíc prakticky znemožní reagovat na situaci, že dílčí problém ohledně vedlejšího trestu pouze zakrývá nepřiměřenost (nepřiměřenou mírnost) trestu jako celku. Jakkoli v převážné většině případů nedochází v případech naznačovaných v navrhované právní větě (zejména při kombinaci trestů odnětí svobody a propadnutí věci) k situacím, kdy by docházelo ke zpříšňování trestu odnětí svobody na podkladě odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného proti jinému či dalšímu trestu, v řadě jiných případů (zejména v případech posuzování trestné činnosti v dopravě, kde jsou často kombinovány tresty odnětí svobody, zákazu činnosti a peněžité tresty), je uplatňován jiný procesní postup, kdy na základě odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného směřujícímu pouze proti jednomu výroku o trestu dochází i ke změně (zpříšnění) druhu či výměry dalšího uloženého trestu. Zásadu zákazu reformace in peius vyjádřenou v § 259 odst. 4 trestního řádu a limity této zásady je nutné uplatňovat ve vztahu k celému výroku o trestu.

Z vyžádaných vyjádření jiných krajských soudů se podává jednoznačně převládající názor, že výrok o trestu je pouze jeden, působení ukládání trestem na pachatele je komplexem několika dílčích rozhodnutí a je-li tedy napaden jeden z výroků o trestu, může se opravit kterýkoliv z nich. V řadě trestních věcí a v řadě ukládaných trestů jsou totiž podkladem pro stanovení druhu a výměry trestu okolnosti, které jsou často (současně) podkladem pro jeden či druhý ukládaný trest a jednotlivé takto uložené tresty a jejich výměry je s ohledem na účel ukládaného trestu případně účel trestního řízení nutné posuzovat v úzké souvislosti, bez ohledu na to, že odvolání směřuje pouze proti jedinému trestu. Navíc pak navrhované rozhodnutí nerespektuje tu skutečnost, že v mezidobí od rozhodnutí soudu prvního stupně do rozhodnutí odvolacího soudu mohla nastat zejména v poměrech obviněného odlišná situace ve skutečnostech významných pro stanovení druhu a výměry trestu a uplatněním uvedené zásady v naznačeném směru by mohlo znamenat, že by byl obviněnému uložen nezákonný trest.

K danému tématu srov. i Kouřil, I. K rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska jeho posouzení jako tzv. rozhodnutí překvapivého aneb opět k otázce přezkumu napadeného rozsudku odvolacím soudem, Státní zastupitelství, 2018, č. 6, s. 14.

Rozh. č. 22/2018-II. Sb. rozh. tr.: Postup podle § 265l odst. 1 trestního řádu, jímž Nejvyšší soud výjimečně přikáže věc státnímu zástupci, může být odůvodněn i tím, že z obsahu spisu vyplývají pochybnosti o tom, zda věc byla dostatečně po všech stránkách objasněna, a o vině obviněného i jeho postavení před soud tedy vznikají

vážné pochybnosti, a doplnění dokazování vyžaduje, aby věc byla došetřena v přípravném řízení. Příkázání věci státnímu zástupci podle § 265l odst. 1 trestního řádu zde není vázáno na splnění podmínek uvedených v § 260 trestního řádu.

Rozh. č. 38/2018 Sb. rozh. tr.: Rozsah, v němž je odvolací soud povinen podle § 254 trestního řádu přezkoumat napadený rozsudek soudu prvního stupně, určuje obsah podaného odvolání. Odvolatel tak zpravidla činí vymezením napadených výroků a uvedením vad, jimiž je podle něj rozsudek zatížen (§ 249 odst. 1 tr. ř.), v písemném vyhotovení odvolání. K přezkoumání rozsudku v jiném, případně i užším, rozsahu může odvolací soud přistoupit jen tehdy, je-li z následného projevu vůle odvolatele (např. jeho vyjádření při veřejném zasedání o odvolání) nepochybné, že své odvolání mění a rozsudek nadále napadá jen v rozsahu nově označených výroků. Samotná neurčitost či věcný nesoulad konečného návrhu obhájce na rozhodnutí soudu předneseného při veřejném zasedání o odvolání s obsahovým zaměřením podaného odvolání neopravňuje odvolací soud k závěru, že odvolatel svůj opravný prostředek omezil (např. že nadále napadá jen výrok o trestu). Neurčitost či věcný nesoulad konečného návrhu je potřebné odstranit (např. konkrétním dotazem), jinak by odvolací soud postupoval při svém rozhodování svévolně.

b) Některá další rozhodnutí Nejvyššího soudu vztahující se k trestným činům ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku

Srov. i rozhodnutí uvedené jako příklad praxe Krajského soudu v Ostravě pod bodem III. 2.

Uvádějí se i další důležitá rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018 sp. zn. 6 Tdo 466/2018

Závěr o plné či jen nepodstatně snížené způsobilosti pachatele přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, který je ovlivněn jinou návykovou látkou, bezpečně řídit motorové vozidlo nelze budovat např. jen z izolovaného zjištění, že řidič bezprostředně před silniční kontrolou neporušil žádný dopravní předpis, nebo že jeho jízda nevykazovala patrné známky hazardu či nejistoty.

O návrhu na potrestání, který na podezřelého podal státní zástupce pro přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku, rozhodl nalézací soud podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. b), § 171 odst. 1 trestního řádu tak, že věc postoupil Městskému úřadu v Třinci, neboť nejde o trestný čin, avšak jde o skutek, který by mohl být posouzen jako přestupek. Z odůvodnění jeho usnesení plyne, že důvod pro odlišné právní posouzení skutku, v němž podle závěrů soudu nelze spatřovat čin soudně trestný, spočívá v tom, že objektivně zjištěná koncentrace metamfetaminu v krvi obviněného překročila pouze o 13 ng/ml minimální hodnotu stanovenou nařízením vlády č. 41/2014 Sb. a koncentrace amfetaminu se minimální hodnotě ani nepřiblížila. Ani policisté, kteří prováděli kontrolu vozidla obviněného, ani lékař, který prováděl jeho vyšetření, neshledali v jeho chování cokoli, co by naznačovalo, že by měl být ovlivněn omamnou a psychotropní látkou. Z úředního záznamu policistů nalézací soud nadto zjistil, že obviněný nezavdal příčinu pro kontrolu jeho vozidla policií svým stylem jízdy nebo porušením pravidel silničního provozu, neboť se jednalo o namátkovou kontrolu. Znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie posoudil míru ovlivnění obviněného pouze na základě hodnot koncentrací metamfetaminu a amfetaminu v krvi obviněného, jak byly zjištěny znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Nálezací

soud poznamenal, že otázka stavu vylučujícího způsobnosti je otázkou právní a její hodnocení tudíž náleží soudu. S ohledem na to nalézací soud naznal, že obviněný sice byl ovlivněn návykovou látkou, avšak ne do té míry, že by se nacházel ve stavu vylučujícím způsobnost.

S tímto posouzením se ztotožnil stížnostní soud, který ve svém, tj. dovoláním napadeném usnesení uvedl, že nařízení vlády č. 41/2014 Sb. vymezuje minimální hodnoty daných druhů návykových látek, při jejichž dosažení v krevním vzorku lze řidiče považovat za ovlivněného touto návykovou látkou. Ovlivnění návykovou látkou však není identické automaticky co do obsahu pojmu se stavem vylučujícím způsobnost k řízení motorového vozidla. Upozornil, že různé návykové látky na člověka působí rozdílně a rozdílně jej i ovlivňují, je proto nutno posuzovat míru ovlivnění schopnosti vykonávat danou činnost. V souladu s nalézacím soudem pak poznamenal, že znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie sice uzavřel, že obviněný byl ovlivněn návykovou látkou do té míry, že nebyl schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, lékař a policisté však žádné projevy svědčící o ovlivnění řidiče návykovou látkou neshledali.

Jakkoli lze soudu prvního stupně přisvědčit v tom, že závěr o tom, zda se řidič motorového vozidla nacházel či nikoli ve stavu vylučujícím způsobnost, je závěrem právním, je tento nutno učinit na podkladě příslušného skutkového zjištění, jež musí být náležitě vyjádřeno, a to již ve výrokové části rozhodnutí (a to i usnesení o postoupení věci) při popisu skutku. V případě posuzovaného rozhodnutí o postoupení věci proto bylo nezbytné, aby příslušné skutkové zjištění soudu, které zmínil v odůvodnění svého rozhodnutí (tedy, že obviněný sice byl ovlivněn návykovou látkou, avšak ne do té míry, že by se nacházel ve stavu vylučujícím způsobnost) a na jehož podkladě způsobem výše popsaným rozhodl, bylo vyjádřeno již ve výrokové části jeho usnesení, tj. při vymezení skutku, o jehož postoupení rozhodl (např. vpuštěním části: „... přičemž se jedná o stav vylučující řídit bezpečně motorové vozidlo“).

Pouze tehdy, tj. po provedení důkazů v dostatečném rozsahu a způsobem zákonem upraveným a jejich zhodnocení i z hledisek, na něž je poukázáno níže, by soud mohl oprávněně dospět k závěru, jenž ve věci posuzované bez provedení důkazů dovodil, tj. že aktuální stav ovlivnění obviněného návykovými látkami v době činu skutečně neodůvodňuje závěr, že motorové vozidlo řídil ve stavu vylučujícím způsobnost ve smyslu zákonného znaku přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku.

Neprovedení nezbytného dokazování, které by mimo jiné reagovalo i na námitky, že odlišnost projevů návykových látek (drog) od projevů osoby ovlivněné alkoholem se může projevit i v tom, že osoby, které s takovou osobou přijdou do fyzického kontaktu, nemusí danou otázku stran způsobnosti či nezpůsobnosti ovlivněné osoby správně vyhodnotit, vede dovolací soud k poznatku, že skutkové a právní závěry učiněné soudy nižších stupňů je třeba pokládat přinejmenším za předčasné a v důsledku toho pak odlišné právní posouzení skutku za vadné.

Úkolem soudu prvního stupně je, aby na podkladě podaného návrhu na potrestání provedl příslušné dokazování v rozsahu, jež mu umožní odpovědné posouzení toho, zda jednání kladené obviněnému za vinu je přečinem, jenž v něm shledával státní zástupce, či naopak činem, který by mohl být posouzen jako přestupek, jak zatím, avšak předčasně, dovodily soudy nižších stupňů. Nelze vyloučit, že výsledek takového dokazování potvrdí důvodnost skutkových a právních závěrů, k nimž tyto soudy dospěly.

Současně je třeba připomenout, že prozatím neexistuje žádná obecně přijímaná definice zákonného znaku „stav vylučující způsobnost“ ve smyslu ustanovení § 274 odst. 1 trestního zákoníku a že je proto třeba vždy důsledně vyhodnotit skutkové okolnosti každého jednotlivého případu. Naplnění skutkové podstaty označeného přečinu nevyžaduje stav, kdy pachatel např. není vůbec schopen komunikovat nebo řádně artikulovat anebo chování či motorika vykazují prima facie patrné abnormality svědčící o předchozím požití návykové látky. Postačí ovlivnění jeho fyzických a psychických schopností návykovou látkou, která vylučuje způsobnost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při nichž by mohl být ohrožen život nebo zdraví lidí nebo způsobena značná škoda na majetku. Takovou činností je bezesporu i řízení motorového vozidla, jehož nezvládnutí může vést a v praxi také často vede k fatálním následkům na životech a zdraví účastníků silničního provozu nebo k významným majetkovým škodám.

Způsobilým k výkonu této činnosti je tedy zásadně řidič, který v danou chvíli disponuje schopností náležitě vnímat situaci v silničním provozu, anticipovat vývoj a případně adekvátně a dostatečně rychle reagovat na její náhlé změny tak, aby riziku vzniku těchto škodlivých následků aktivně předcházel a snížil je na nejnižší možnou úroveň. Závěr o plné či jen nepodstatně snížené způsobilosti pachatel, který je ovlivněn jinou návykovou látkou, bezpečně řídit motorové vozidlo tak nelze budovat např. jen z izolovaného zjištění, že řidič bezprostředně před silniční kontrolou neporušil žádný dopravní předpis, nebo že jeho jízda nevykazovala patrné známky hazardu či nejistoty.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2018 sp. zn. 4 Tdo 910/2018

Pokud pachatel řídil motorové vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, musí být zjištěno nejen, o jakou návykovou látku a jaké její množství se jedná, ale též míra ovlivnění řidiče touto látkou. Pro taková zjištění bude zpravidla třeba vyhotovení odborného vyjádření či příbrání znalce oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie.

V dovolání nejvyšší státní zástupce zopakoval závěry Okresního soudu v Bruntále, který v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že při dosažení hodnoty 25 ng/ml v krevním vzorku se osoba stává ovlivněnou návykovou látkou, přičemž takový stav ovšem neznamená vyloučení způsobilosti k výkonu konkrétní činnosti. Dále ve svém rozhodnutí odkázal na závěry Ústavního znaleckého posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice, z něhož vyplývá, že stav vylučující způsobilost k výkonu činnosti specifikované v § 274 trestního zákoníku nastává v případě látek ze skupiny metamfetaminu či amfetaminu až při koncentraci dosahující nejméně 200 ng/ml této látky v krvi. Na základě těchto skutečností dospěl nalézací soud k závěru, že jsou dány pochybnosti o tom, zda byl obviněný v době řízení vozidla ovlivněn návykovou látkou natolik, aby byla vyloučena jeho způsobilost k takové činnosti. Krajský soud v Ostravě se potom v odůvodnění svého usnesení, vydaném ke stížnosti státního zástupce, v podstatě ztotožnil se závěry nalézacího soudu.

V návaznosti na výše uvedené nejvyšší státní zástupce namítl, že nesouhlasí s názory soudů obou stupňů. Uvádí, že hranice pro množství omamné látky v organismu pachatele z hlediska znaků trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku byla stanovena pouze pro případy řízení motorového vozidla po předchozím požití alkoholických nápojů. V případech ovlivnění řidiče motorového vozidla jinou návykovou látkou nežli alkoholem, nebyla doposud stanovena hranice množství jednotlivých druhů těchto látek v tělních tekutinách pachatele, při které by již žádný řidič nebyl schopen motorové vozidlo bezpečně ovládnout. V této souvislosti státní zástupce dodává, že neexistuje žádné závazné sjednocující stanovisko řešící problematiku ovlivnění jinou návykovou látkou, které by připouštělo použití jakéhokoliv násobku hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jehož dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády č. 41/2014 Sb.“), jako by i orientační hranici mezi možným posouzením jednání pachatele jako přestupkem či již jako trestným činem. Zmíněné tvrzení odvolacího soudu, podle kterého množství drogy v těle do trojnásobku hodnoty stanovené citovaným nařízením vlády by mělo mít za následek toliko přestupkovou odpovědnost, nemá dle státního zástupce žádnou oporu ve stávající judikatuře, natož v obecně závazném právním předpisu. Výše uvedené však nic nemění na tom, že § 274 tr. zákoníku mezi návykovými látkami nečiní žádný rozdíl. Proto je nutné i u jiných návykových látek, než je alkohol, zjišťovat konkrétní stav ovlivnění pachatele návykovou látkou.

Nejvyšší státní zástupce uvádí, že v případech, kdy pachatel řídí motorové vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, je zapotřebí zjistit druh a množství této látky. K tomu je potřeba vypracovat znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, z něhož je možné určit druh a množství návykové látky. Pouhé zjištění, že řidič motorového vozidla byl v době řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, však samo o sobě nepostačuje pro závěr, že v důsledku toho byl ve stavu vylučujícím způsobilost k výkonu této činnosti. Pouze znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie může určit, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení a zda se nacházel ve stavu vylučujícím způsobilost k této činnosti. V projednávaném případě byl opatřen znalecký posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie a rovněž znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie.

Nejvyšší státní zástupce dále konstatuje, že znalecký posudek, a v tom je namístě se se závěry soudů obou stupňů ztotožnit, jako každý jiný důkaz podléhá hodnoticímu procesu podle § 2 odst. 6 tr. ř. Pokud se však soudy neztotožňují se znaleckými závěry, neopravňuje je to k tomu, aby samy řešily odborné otázky. V takovém případě je namístě vyžádat si vysvětlení od znalce a v případě, že tento postup nepovede k výsledku, přibrat znalce jiného. Takto však soudy v předmětné věci nepostupovaly a ve stadiu přezkoumání návrhu na potrestání podle § 314c tr. ř. ani postupovat nemohly (zmíněný procesní postup neumožňuje provádění důkazů jako v hlavním líčení, tudíž je třeba vždy pečlivě zvážit, zda předložený spisový materiál umožňuje, bez pochybností či nejasností a bez projednání věci, konečné rozhodnutí). Soudy v projednávaném případě dospěly k závěru, že obviněný nebyl natolik ovlivněn návykovou látkou, aby to vylučovalo bezpečné řízení motorového vozidla, čímž se jejich právní závěry dostaly do extrémního rozporu s provedenými důkazy.

Nejvyšší státní zástupce zdůrazňuje, že vada skutkových zjištění spočívající v tzv. extrémním nesouladu skutkových zjištění a provedených důkazů umožňuje průlom do skutkových zjištění soudů v rámci dovolacího řízení na půdorysu uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Kategorie tzv. extrémního nesouladu přitom nelze považovat pouze za projev základního práva obviněného na spravedlivý proces, tj. práva svědčícího toliko obviněnému jakožto jednotlivci. Spravedlivé a zákonné rozhodování soudů je totiž nutno považovat za obecně platný komponent ústavního vymezení České republiky, jakožto demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy, ve vazbě na čl. 2 odst. 3 a čl. 90 Ústavy – viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 357/2009). Pro úplnost dodává, že okolnosti, na které poukázal nalézací soud, ani nebyly způsobitelné znalecké závěry zpochybnit. Zejména skutečnost, že pachatel není schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, ještě neznamená, že by se ovlivnění návykovou látkou muselo neustále a zjevně projevat na způsobu jeho jízdy. Pro závěr, že řidič není v důsledku požití návykové látky způsobilý řídit motorové vozidlo, rovněž není nutné, aby i při běžné komunikaci vystupoval jako osoba opilá, resp. „zřetvaná“. Zde je totiž nutné doplnit, že projevy požití drogy určitou osobou nejsou shodné jako projevy požití alkoholu, jak se patrně soudy domnívaly. Zatímco osoba opilá bude typicky např. vrávorat nebo bude možné z ní cítit alkohol, projevy požití amfetaminu jsou charakteristické např. vizuálními, sluchovými a hmatovými halucinacemi, což nemusí případnou kontrolu provádějící policista nutně poznat, ovšem při řízení vozidla může mít takový stav naprosto fatální následky.

Pokud se potom týká znaleckého posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice, zpracovaného k předmětné problematice ve věci vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 6 T 11/2014, Nejvyšší státní zastupitelství nijak nezpochybňuje odbornou erudici jeho zpracovatelů. Závěry znaleckého posudku zpracovaného v jiné trestní věci však nemohou vést k odmítnutí závěrů znaleckého posudku znalce MUDr. M. K. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 7 Tdo 979/2015, ve kterém Nejvyšší soud přihlédl k závěrům znaleckého posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice, nebylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Navíc se toto rozhodnutí týkalo věci poněkud skutkově odlišné, když se v krvi řidiče nacházela látka delta-9-tetrahydrokanabinol (THC) pouze v koncentraci 2,5 ng/ml, což je množství, které skutečně jen nepatrně překračuje hodnotu 2 ng/ml stanovenou nařízením vlády č. 41/2014 Sb. jako limitní hodnotu pro ovlivnění řidiče předmětnou návykovou látkou. U obviněného M. H. však byla tato hodnota překročena o více než dvojnásobně. Další rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. usnesení ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 6 Tz 10/2017, se potom ke zmíněnému znaleckému posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice staví spíše negativně.

S odkazem na své rozhodnutí ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010 (publikované pod č. 23/2011 Sb. rozh. tr.) Nejvyšší soud uvádí, že pokud pachatel řídil motorové vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, musí být zjištěno nejen, o jakou návykovou látku a jaké její množství se jedná, ale též míra ovlivnění řidiče touto látkou. Pouhé zjištění, že řidič motorového vozidla byl v době řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, samo o sobě nepostačuje pro závěr, že v důsledku toho byl ve stavu vylučujícím způsobilost k výkonu této činnosti ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku. Nelze-li stanovit druh, množství a míru ovlivnění takovou návykovou látkou v době řízení motorového vozidla jinak (k tomu např. rozhodnutí č. 26/2008 Sb. rozh. tr.), zpravidla se nebude možno obejít bez odborného vyjádření či přibrání znalce oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Zpracovatelé podle výsledků odběru krve, popř. moči, stanoví druh a množství návykové látky v době řízení motorového vozidla. Na základě poznatků o množství a druhu návykové látky, eventuálně její koncentraci, době, po kterou ji měl pachatel v těle, zjištěných reakcích a jednání pachatele poté znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení a zda se nacházel ve stavu vylučujícím způsobilost k této činnosti. Bez všech

těchto zjištěných a objasněných skutečností nelze přesvědčivě uzavřít, zda obviněný naplnil znaky trestného činu podle § 274 odst.1 tr. zákoníku.

Nejvyšší soud konstatuje, že orgány činné v trestním řízení v předmětné věci podle výše uvedených zásad postupovaly. Z připojeného spisového materiálu je zřejmé, že byl opatřen znalecký posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie doc. RNDr. P. O., CSc., který po chemickém toxikologickém vyšetření krevního vzorku obviněného stanovil, že v krvi obviněného se v době jejího odběru, tj. více než hodinu později oproti době řízení motorového vozidla, nacházelo 53,0 ng/ml metamfetaminu a 7,0 ng/ml amfetaminu s tím, že hladina metamfetaminu nebyla v čase 20.00 hodin dotčeného dne pravděpodobně vyšší než 90 ng/ml a v čase 21.55 hodin téhož dne pravděpodobně vyšší než 65 ng/ml. V souladu s dosavadní rozhodovací praxí byl k posouzení míry ovlivnění obviněného návykovou látkou opatřen rovněž znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, v němž znalec MUDr. M. K. konstatuje, že obviněný byl při zjištěné koncentraci akutně ovlivněn výše zmíněnou látkou a nebyl způsobilý k bezpečnému řízení vozidla. Z objektivního hlediska byly u něj narušeny schopnosti racionálně vnímat realitu, adekvátně reagovat na situace a koordinovat tak své chování. K otázce, zda stav obviněného vzhledem k ovlivnění vylučoval bezpečné řízení motorového vozidla či nikoli znalec uvedl, že schopnosti potřebné k bezpečnému řízení motorového vozidla byly u posuzovaného v době řízení motorového vozidla vyloučeny.

Ve shodě s názorem nejvyššího státního zástupce lze uvést, že znalecký posudek jako každý jiný důkaz podléhá hodnotícímu procesu podle § 2 odst. 6 trestního řádu. Jestliže však soud nabude pochybnosti o správnosti znaleckých závěrů, neopravňuje ho to k tomu, aby sám řešil odborné otázky. V takovém případě je namístě postup naznačený v § 109 až 110 tr. ř., tj. vyžádání vysvětlení od znalce a v případě, že tento postup nepovede k výsledku, přibrání jiného znalce, přičemž ve výjimečných a zvláště obtížných případech může jít o vyžádání posudku ústavního. Jestliže soudy toliko na základě vlastních hodnotících úvah dospěly k závěru, že obviněný v době řízení motorového vozidla nebyl, resp. nemusel být natolik ovlivněn návykovou látkou, aby to zcela vylučovalo bezpečné řízení motorového vozidla, pak učinily opačné skutkové zjištění, než jaké bylo obsahem provedených důkazů, konkrétně znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. M. K. Pokud za této situace dospěly soudy k závěru, že stíhaným skutkem nebyly naplněny zákonné znaky přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, dostaly se jejich právní závěry do extrémního rozporu s provedenými důkazy. Citovaným znaleckým posudkem bylo totiž zjištěno, že v době řízení motorového vozidla se řidič - obviněný M. H. nacházel ve stavu vylučujícím způsobilost k této činnosti, přičemž tento stav si přivodil užitím návykové látky. Nejvyšší soud dodává, že nalézací soud měl ve věci nařídít hlavní líčení a vyslechnout znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie MUDr. M. K. k otázce způsobilosti obviněného k bezpečnému řízení vozidla, případně dále postupovat dle § 109-110 tr. ř.

Ke znaleckému posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice Nejvyšší soud jen ve stručnosti dodává, že ač byl tento posudek zpracován k předmětné problematice, nemohou závěry znaleckého posudku zpracovaného v jiné trestní věci vést bez dalšího k odmítnutí závěrů znaleckého posudku znalce MUDr. M. K., který svůj posudek zpracoval na základě znalostí konkrétních okolností projednávané trestní věci obviněného M. H.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2018 sp. zn. 7 Tdo 581/2018

U trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky nelze stanovit konkrétní hladinu omamných návykových látek, jiných než alkohol, od které již nelze považovat účastníka silničního provozu za způsobilého k výkonu činnosti uvedené v ustanovení § 247 odst. 1 trestního zákoníku. Účinky těchto omamných návykových látek jsou u každé osoby velice individuální, přičemž záleží na mnoha různých faktorech. Při posuzování, zda byly naplněny znaky skutkové podstaty přečinu podle § 274 trestního zákoníku, je proto vždy třeba vycházet z konkrétních okolností, stavu a chování obviněného a ze znaleckého posudku, který však není jediným a výlučným důkazem, který by měl být pro posouzení ovlivnění návykovou látkou hodnocen.

V. Aktivity v netrestní oblasti působnosti zabezpečované státním zástupcem OVŽNV
Mgr. Václavem Kotasem, LL. M.

Nejvyšší státní zastupitelství zpracovalo Vyhodnocení k uplatňování zásad stanovených novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb. z pohledu ochrany před zneužitím insolvenčního řízení k nedovoleným účelům. Vyhodnocení bylo zaměřeno na zjištění postupu státních zastupitelství v první fázi insolvenčního řízení před rozhodnutím o insolvenčním návrhu v návaznosti na novelu insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 64/2017 Sb., a to z pohledu ochrany před zneužitím insolvenčního návrhu.

Stejně jako v předchozím „Vyhodnocení o využívání poznatků signalizujících zneužití insolvenčního návrhu“ ze dne 29. 2. 2016 i nyní bylo zjištěno, že zneužívání insolvenčního návrhu není pravidlem. Přes zanedbatelné množství zjištěných případů, v nichž bylo lze beze zbytku aplikovat ustanovení předmětné novely, je zřejmé, že instrumenty novely měly schopnost odradit některé insolvenční navrhovatele a odfiltrovat tu část nápadu věcí, pro něž není insolvenční řízení určeno, resp. kteří mohli insolvenční řízení toliko – až příliš snadno – zneužívat.

Nutno ovšem konstatovat, že na zneužití insolvenčního návrhu bylo lze reagovat přímo jeho odmítnutím pro zjevnou bezdůvodnost jen zcela výjimečně. Mnohem častější byly případy, kdy takové insolvenční návrhy vady bránící projednatelností již netrpěly a mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem se o zneužívání insolvenčního návrhu vedl spor. Závěr o možné šikanózní povaze insolvenčního návrhu se tak – po osvědčení dlužníkovy obrany – mohl promítnout až při jeho věcném projednání jako důvod zamítnutí.

Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 64/2017 Sb. tedy nemůže zcela zabránit zneužívání insolvenčních návrhů, zejména pak nemůže zabránit těm sofistikovaným případům, kdy insolvenčního navrhovatele neodradí ani takové procesní povinnosti, jako např. složit zálohu na náklady insolvenčního řízení či doložit, že o pohledávce alespoň účtuje.

Jak bylo v předchozí zprávě zmíněno, insolvenční řízení může být zneužito i významně propracovanějším způsobem a může být dokonce i nástrojem k dodatečné legalizaci původně protiprávního jednání s trestněprávním přesahem. Z poznatků vyplynulo, že se jedná o poměrně sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími subjekty (v insolvenčních řízeních se subjekty zpravidla objevují jako přihlášení věřitelé, o nichž je zatajeno, že jejich pohledávky byly uměle vytvořeny), že tyto formy součinnosti se mohou týkat více subjektů a zasahovat i do dalších insolvenčních řízení. Na toto se opětovně upozorňuje zvláště, neboť v režimu insolvenčního zákona lze např. odporovat úkonům dlužníka, které poškodily věřitele, popř. některé věřitele naopak zvýhodnily, podle § 239 odst. 3 insolvenčního zákona jen v propadné lhůtě jednoho roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku, přičemž úkonům může odporovat toliko insolvenční správce (§ 239 odst. 1 insolvenčního zákona). Nenapadne-li insolvenční správce takové úkony včas, protože důvody pro podání odpůrcí žaloby nezjistil (např. právě z důvodu propracovanosti deliktního jednání) anebo protože záměrně žalobu nepodal (v některých insolvenčních věcech jsou poznatky, že věřiteli prosazený insolvenční správce mohl na deliktním jednání participovat), pak zvrátit takový stav již

v poměrech insolvenčního řízení prakticky nelze. Obdobné závěry se týkají případů, nejsou-li včas popřeny fiktivně vytvořené pohledávky věřitelů.

VI. Semináře, školení a jiné vzdělávací aktivity včetně mezinárodních

Ze vzdělávacích akcí je možno zmínit např. řadu seminářů Justiční akademie věnovaných problematice **restných činů v silniční dopravě** (ve dnech 18. 1., 14. 2., 25. – 27. 6. 2018) mj. i s ohledem na zákonnou změnu zvláštní příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 2 (a tím i Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 2), kdy byla nově stanovena obecná místní příslušnost všech obvodních soudů v Praze (i obvodních státních zastupitelství). K tomu srov. i níže pod bodem VII.

Na semináři konaném dne 14. 2. 2018 JUDr. Miroslav Růžička, Ph. D. vystoupil s přednáškou „Aktuální dopravní problematika z pohledu státního zástupce“.

Pokud jde dále o oblast restných činů v silniční, popř. železniční dopravě, uskutečnil se dne 24. 5. 2018 **VII. Národní kongres „Dopravní úrazy“**, v Brně, hotel Myslivna, bylo zde předneseno vystoupení k tématu „Otázky právního posouzení restných činů v silniční dopravě“.

Ve dnech 17. – 19. 1. 2018 se JUDr. Miroslav Růžička, Ph. D. zúčastnil semináře „**Wild Life Crime**“, který se uskutečnil v Solenicích. Prezentace z tohoto semináře již jsou k dispozici, týkaly se právě závažných zásahů do živé přírody.

Obdobný seminář se uskutečnil ve dnech 28. – 30. 1. 2019 v Solenicích. Přinesl mimořádně zajímavé poznatky, zejména k této oblasti environmentální kriminality. Byly poskytnuty informace k možnému výskytu kriminality, pokud jde o některé živočišné druhy, a byly podrobně referovány i případy, které se již objevily.

Ve dnech 24. – 25. 10. 2018 se konala v Bukurešti konference pořádaná mezinárodní organizací EUROCONTROL, navazující na předchozí akce této organizace týkající se **uplatňování principu „Just Culture“ v oblasti letecké dopravy** (právní koncepce „Just Culture“ přehledně popsána např. zde: <https://www.eurocontrol.int/articles/just-culture>). Této mezinárodní akce se zúčastnila státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 10 JUDr. Pavla Otáhalová.

Uvedená konference byla pojata jako navazující akce na obdobnou odborně zaměřenou konferenci v Lisabonu v roce 2016 a v Římě v roce 2017 a byla určena pro soudce, státní zástupce a osoby působící v civilním letectví, železniční dopravě, námořní dopravě i ve zdravotnictví. Semináře se zúčastnilo téměř 200 státních zástupců, soudců, leteckých dispečerů pilotů a dalších pracovníků z oblasti letecké dopravy, zdravotnictví a železniční i námořní dopravy (převažující účast byla osob z oblasti letecké dopravy, v jejímž rámci projekt Just Culture pod vedením Eurocontrolu vznikl).

Akce byla opětovně pojata jako série přednášek zčásti pojednávajících o konceptu Just Culture obecně (historický exkurs, vývoj právní regulace v oblasti bezpečnosti letecké dopravy, problematika předávání údajů a dat získaných v rámci vyšetřování

incidentů a nehod ze strany leteckých expertů pro účely trestního řízení (otázka způsobu aplikace nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 376/2014 – pro oblast letectví a č. 2016/798 – pro oblast železniční dopravy), prezentovány byly dále některé instituce z oblasti dopravy (Rumunská asociace vyšetřování v civilním letectví, Britský Železniční inspektorát Jejeho Veličenstva – který má působnost nejen při vyšetřování incidentů a nehod, ale v případě, že dospěje k závěru o potřebě trestního stíhání, sám také podává obžalobu a zastupuje ji u soudu).

Analyzovány na konkrétních případech byly situace týkající se rozhodování osob v oblastech s výrazným pracovním rizikem (letecká, železniční a námořní doprava, zdravotnictví), mj. byly prezentovány poznatky o letecké nehodě společnosti Helios u řeckého Marathónu v roce 2005 (technické příčiny nehody, výsledky soudního řízení), o nehodě lodi Costa Concordia u italského pobřeží v lednu 2012 (tentokrát se zaměřením na systémové nedostatky v komunikaci mezi kapitánem a posádkou a vliv „lidského faktoru“ – rozhovor odborníka v oblasti „Safety Management System and Human Factors“ s kapitánem lodi), případ úmrtí chlapce v důsledku lékařkou (nikoli pediatrička v rámci pohotovostní služby) neodhalené sepse a výsledek soudního procesu (prezentováno ředitelkou zdravotní sekce Národní zdravotní služby Velké Británie).

Konference byla hodnocena jako přínosná zejména z hlediska možnosti porovnat právní úpravy různých zemí a míru integrace koncepce Just Culture, jakož i seznámení se s průběhem vyšetřování nehod v jiných zemích. Jednoznačně kladně pak nutno hodnotit i možnost kontaktu se státními zástupci a soudci z jiných států, se kterými bylo možno neformálně diskutovat probíraná témata.

Ve dnech 21. – 25. 5. 2018 se uskutečnila v Praze, na Ministerstvu vnitra, hodnotící návštěva v rámci osmého kola vzájemných hodnocení „**Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí**“. Hodnotící návštěva byla zaměřena i na postupy při stíhání trestných činů proti životnímu prostředí, a to ve vztahu k nelegální přepravě odpadů a nezákonnému nakládání s nebezpečnými výrobky. Hodnotící návštěvy se za státní zastupitelství zúčastnili státní zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Praze Mgr. Kateřina Weissová, státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 Mgr. Jan Vychyta (který zpracoval příslušný hodnotící dotazník), státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Lounech Mgr. Mgr. Radka Pavlišová a osobně i národní korespondent. Obsahem společné prezentace všech účastníků jednání (23. 5. 2018) bylo představení postavení, pravomoci a působnosti veřejné žaloby v České republice, činnosti státního zastupitelství v oblasti environmentální kriminality, zapojení státního zastupitelství do mezinárodních organizací v oblasti environmentální kriminality, obecné poznatky k trestněprávnímu postihování neoprávněného nakládání s odpady a nebezpečnými látkami pohledem státního zástupce, stručné a detailní kazuistiky a otázky hodnotitelů.

Hodnotící zpráva týkající se České republiky byla předložena dne 14. 11. 2018, dne 12. 12. 2018 ohledně ní proběhlo jednání v Bruselu.

Hodnotící zpráva mj. zdůrazňuje, že drtivá většina případů porušování ochrany životního prostředí (v oblasti nelegálního nakládání s odpady a s nebezpečnými výrobky) je řešena správními orgány a jen malý počet je stíhán a předkládán soudu.

To odráží přístup přijatý v České republice k řešení kriminality v oblasti životního prostředí (včetně odpadů a nebezpečných výrobků), kde se základní forma regulace odpadového hospodářství provádí v souladu s administrativním právem, s kontrolními a sankčními mechanismy prováděnými správními úřady. Podle českých orgánů je hlavním důvodem převládajícího správního průběhu trestního řízení v této oblasti, že administrativní postupy jsou považovány za jednodušší než soudní řízení a (paradoxně) umožňují zavést přísnější finanční sankce než ty, které mohou být uloženy soudy. Takový přístup k trestné činnosti v oblasti životního prostředí má tu nevýhodu, že některá vyšetřovací a ochranná opatření dostupná v trestním řízení nemohou být použita v správních řízeních. Cílem by naopak mělo být umožnit trestnímu právu v této oblasti plné zastoupení v represivní a odstrašující funkci, což vždy správní právo nedovoluje. Trestné činy proti životnímu prostředí by měly být řešeny multidisciplinárním způsobem a spolupráce by měla probíhat na regionální, národní a mezinárodní úrovni. V České republice se trestní právo považuje za pomocný prostředek represe (zásada subsidiarity trestní represe a princip ultima ratio) a trestní odpovědnost pachatele a následné trestněprávní důsledky podle § 12 odst. 2 trestního zákoníku platí pouze ve škodlivých případech, kde je uplatnění odpovědnosti podle jiných právních předpisů nedostatečné. Nicméně by však mohlo být přesněji rozlišeno, které případy porušování předpisů v oblasti životního prostředí by měly být řešeny v správním, nebo naopak v trestním řízení. Vzhledem k tomu, že závažnost trestného činu v oblasti životního prostředí závisí na stanovení nákladů na nápravu škody (ekologické újmy) na životním prostředí, je zastáván názor, že by to mohlo způsobit obtíže a zabránit účinnému určení příslušného režimu - ať už administrativního nebo trestního. Jeví se vhodné uplatnění zavedení formální dohody (o součinnosti) nebo protokolu mezi příslušnými orgány, které se zabývají porušováním předpisů v oblasti životního prostředí v České republice pro řešení situací, v nichž je nezbytné vyhodnotit existenci trestných činů v oblasti životního prostředí. V rámci takového protokolu by bylo uvedeno, zda musí být případy z oblasti životního prostředí vyhodnoceny v rovině správní nebo trestní, a to za účelem zavedení standardizovaných kritérií.

VII. Oblast legislativy, připomínkové řízení k návrhům právních předpisů a nelegislativním materiálům

Vyhláškou č. 363/2017 Sb. bylo s účinností od dne 7. 11. 2017 zrušeno ustanovení § 9 vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, o zvláštní věcné příslušnosti Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 2 ve věcech trestných činů patřících jinak do věcné a místní příslušnosti obvodních státních zastupitelství v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze, jestliže směřují proti bezpečnosti silniční, železniční, letecké a plavební dopravy.

Důvodem k této změně byla změna zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, provedená zákonem č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. V části páté této novely provedené s účinností od 30. září 2017, došlo ke změně zákona o soudech a soudcích, ve kterém bylo nejzásadnější změnou zrušení zvláštní příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 2 podle § 37 k řízení v trestních věcech proti pachatelům trestných činů spáchaných porušením právních předpisů silničního, železničního, leteckého a plavebního provozu a provozu podzemní dráhy, včetně trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, v nichž by jinak byly příslušné podle zákona o trestním řízení soudním obvodní soudy v hlavním městě Praze.

Tato legislativní změna se promítla především do rozsahu vzdělávacích aktivit v roce 2018.

Dne 26. 7. 2018 se na Ministerstvu dopravy v Praze uskutečnilo jednání za účasti Mgr. Barbory Lekešové z Ministerstva dopravy, předsedy Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavla Šámala, Ph. D., JUDr. Jiřího Říhy z Nejvyššího soudu, a JUDr. Miroslava Růžičky, Ph. D., k tématu „**Rehabilitační programy pro provinilé řidiče**“. Nejde zdaleka pouze o vzdělávací akce, jak tomu bylo v minulosti, ale především o komplex opatření legislativní a nelegislativní povahy, na nichž by se měli podílet zástupci Ministerstva dopravy, Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství, popř. i dalších institucí. Zatím byly shromážděny písemné materiály, sděleny představy k tomu, jak by mělo být v této oblasti postupováno (věc je u NSZ vedena pod sp. zn. 1 SL 115/2018; jako kontaktní osoba za NSZ byl určen právě JUDr. Miroslav Růžička, Ph. D.). V roce 2019 by se měl uskutečnit seminář k tomuto tématu, a to v úzké součinnosti právě s Nejvyšším soudem a Ministerstvem dopravy, případně i dalšími pracovišti.

V oblasti legislativní byl v rámci ALO připomínkován např. **návrh zákona, kterým se mění zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů** (1 SL 302/2018), **návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů** (1 SL 319/2018), **návrh zákona, kterým se mění zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů** (1 SL 325/2018), **návrh nařízení vlády o vyhlášení evropsky významných lokalit zařazených do evropského seznamu** (1 SL 348/2018), **návrh novely zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči** (1 SL 364/2018), **návrh vyhlášky o postupu pro určování znečištění odpadních vod, provádění odečtů množství znečištění a měření**

objemu vypouštěných odpadních vod do vod povrchových (1 SL 365/2018), návrh zákona, kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (1 SL 379/2018), návrh vyhlášky, kterou se stanoví kritéria, při jejichž splnění je znovuzískaná asfaltová směs vedlejším produktem nebo přestává být odpadem, a kritéria, při jejichž splnění asfaltová směs vyrobená z odpadní znovuzískané asfaltové směsi přestává být odpadem (1 SL 382/2018), senátní návrh novely zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu – prolomení nulové tolerance k řízení jízdního kola pod vlivem alkoholu (1 SL 394/2018), jakož i materiály nelegislativní povahy, např. Výroční zprávu o činnosti Ústavu pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod za rok 2017 (1 SL 135/2018), Zprávu o životním prostředí České republiky (1 SL 375/2018), Zprávu o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 (1 SL 145/2018), Analýzu vyšetřování a postihování trestné činnosti spojené s nelegálním nakládáním s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (1 SL 148/2018), materiál „Návrhy na řešení opatření k posílení konkurenceschopnosti a rozvoje podnikání v České republice z pohledu právních předpisů na ochranu životního prostředí“ (1 SL 385/2018) a materiál pro schůzi vlády „Závěry vyplývající z Dialogu o čistém ovzduší a návrh dalšího postupu“ (1 SL 398/2018).

Dne 31. 1. 2019

JUDr. Miroslav Růžička, Ph. D.

Mgr. Václav Kotas, LL. M.